

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravljalni prostor: 2657 S. Lawrence av.

Office of publication: 2657 S. Lawrence av. Telephone: Lawrence 4635.

LETO—YEAR XII.

Cena lista je \$4.00.

Entered as second-class matter January 22, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., petek, 26. septembra (Sept. 26) 1919.

Subscription \$4.00 Yearly.

STEV.—NUMBER 227.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 3, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

VELEBIZNIŠKO ČASOPISJE LAŽE O STAVKI, DA SE KAR KADI.

Ameriška delavska federacija je odobrila stavko.

NAJNOVEJŠE STAVKOVNE VESTI.

Waukegan, Ill., 25. sept. — Kompanijski pristaši strašijo stavkarje, da bo družba zaprla tovarne za tri mesece, ako se takoj ne vrnejo na delo. Stavkarji so solidarni.

Pittsburgh, Pa., 25. sept. — John Fitzpatrick je izjavil včeraj pred odhodom v Washington, kjer bo danes zaslišan pred senatnim odsekom, da bo štrajk končan v pol-druhi minuti kakor hitro izjavi Gary, da je pri volji pogajati se z odborom jeklarško-železarske organizacije. Dalje je dejal Fitzpatrick, da je 342.000 delavcev na štrajku in da je simpatična generalna stavka nepotrebna.

Harrisburg, Pa., 25. sept. — Governor države Pennsylvanije Sproul je zavrgel zahtevo jeklarško-železarske organizacije, da se umakne državna policija (konstablery) iz stavkovnih mest. Osrednji odbor organizacije je brzojavil guvernorgu, da so državni policisti odgovorni za nemire in izgrede, guvernorg je pa odgovoril, da pošlje milico v prizadete kraje, če se bodo izgrede ponavljali.

Bethlehem, Pa., 25. sept. — Ultimatum tukajšnje podružnice jeklarško-železarske organizacije, izročeno Bethlehem Steel korporaciji zadnji ponedeljek, je potekel danes in če družba ne ugodí zahtevam, bo ponedeljni ponedeljek zaštrajkala čez 20.000 delavcev.

New York, 25. sept. — National Civic Federation (reformistična organizacija naprednejših meščanskih elementov) se je ponudila, da posreduje med jeklarškimi magnati in delavsko unijo za premirje. Samuel Gompers je podpredsednik te organizacije. Gary se vedno molči o stavki.

So. Chicago, Ill., 25. sept. — Victor Olander, tajnik državne Delavske federacije v Illinoisu, je izjavil, da je prevažanje rude na Velikih jezerih popolnoma ustavljeno. Visti, da se delavei v So. Chicagu in Garyju vračajo na delo, so lažjive.

Cleveland, O., 25. sept. — Število stavkarjev narašča v clevelandkem okrožju. V eni sami tovarni se še nekaj dela. Tajnik Ralston pravi, da se je 1000 delavcev pridružil stavkarjem v štirinajstih urah. Štirinajst oseb je bilo aretiranih radi včerajšnjih izgrede. Župan Davis je konferiral z mestnimi oblastmi za preprečitev nadaljnjih nemirov; obljubili so tudi, da se odstranijo stavkovne straže, ako bo mestna policija skrbela, da ne bodo dohajali zunanji stavkokaži v mesto.

Gary, Ind., 25. sept. — Uradniki družbe Pollak Steel Co. priznavajo, da ne morejo odpreti tovarn, ker ni dovolj stavkokazov. Ta družba je vložila prošnjo pri sodišču, da se štrajkarjem prepove pošiljati stavkovne straže okrog njenih tovarn.

Waukegan, Ill., 25. sept. — (Izvirno poročilo). — Delavci se drže trdo. Stavka v žičarni je popolna. Pri stavkovnih stražah nam pomagajo tudi ženske, med katerimi je nekaj Slovenk. — Štrajkar.

Chicago, Ill. — Velebizniško časopisje je ostalo zvesto svojemu načelu. Po stari metodi je prvi dan omalovala število stavkarjev, drugi dan je priznalo, da se je število stavkarjev pomnožilo, tretji dan je pričelo lagati, da so jeklarški magnati pričeli odpirati jeklarne. Tako je poročalo velebizniško časopisje še o vsaki večji stavki.

Kaj se je pa zgodilo v resnici? V nekaterih jeklarnah so podjetniki na pr. ukazali, da navzgor podnevu postelje v jeklarne,

tako da jih vidijo stavkarji. Ta taktika ima namen obuditi sum pri štrajkarjih, da imajo že stavkokaze v jeklarni, ki bodo tam jedli, spali in garali. Kadar so take priprave v polnem tiru, raznesejo kompanijski podrepaniki vesti, da pripelje vlak zamorske stavkokaze. Ta vest je zopet dobro umerjena poteza, ki ima predvsem namen izzvati plemenske boje, kajti če pride do plemenskih bojev, bo odrejena na stavkovno porožene milice, nastal bo kaos in če nastane kaos, bodo državne oblasti posegli z vso silo v stavko.

Ali velebizniško časopisje ima še eno potezo, ki je pa bolj umerjena za državne in druge javne uradnike. Vest pričena takole: Nezadovoljnost je nastala med štrajkarji, na tisoče štrajkarjev je pripravljen iti na delo, če se jim garantira varstvo.

Taka vest je zlagana od prve do zadnje vrste, kajti če bi želelo na tisoče štrajkarjev se vrniti na delo, ne potrebujejo prav nobenega varstva, ker se tisoč lahko sami branijo.

Velebizniško časopisje tako laže, da samo pobija svoje laži. V isti izdaji, v kateri pripoveduje, da se delavei vračajo na delo, da je nastala med štrajkarji nezadovoljnost, poroča na drugem mestu, da so uradniki United States Steel korporacije izjavili, da bodo zaprli jeklarne, če se ne vrne tisoč štrajkarjev na delo, da lahko obratujejo jeklarne. Kako se ta grožnja ujema s poročilom, da se štrajkarji vračajo na delo v trumih, pa vedo povedati in rešiti le uradniki velebizniškega časopisja, ki se najponižnejši hlapčoni privatnih velepodjetnikov.

Gompers je položil krivdo pred vrata Garyja.

Washington, D. C. — Samuel Gompers, predsednik Ameriške delavske federacije, je bil zaslišan pred senatnim odsekom za meddržavno trgovino in je dejal, da je E. H. Gary, predsednik United States Steel korporacije, zakrivil stavko jeklarških delavcev.

Gompers je poudaril, da je delaveem ostala stavka kot edino sredstvo, ker je Gary odklonil skupno konferenco z delavskimi zastopniki. Izpovedal je, da je odobril stavko. Senator Thomas, demokrat iz države Colorado, je porabil ugodno priliko, da je pričel adrihati po Fitzpatricku, predsedniku odbora za organiziranje jeklarških delavcev.

Gompers je dalje pojasnjeval stavko policajev v Bostonu. Dejal je, da to ni stavka, ampak izpor, ker je bilo odpuščenih devetnajst policajev, ker so pripadali k organizaciji. Pred senatnim odsekom za meddržavno trgovino je poudaril, da se ne dajo stavke prepričati, dokler se nočejo podjetniki pogajati z zastopniki delavcev.

Dejal je, da ni hotel Gary sprejeti delavskih zastopnikov in zaradi tega je bila stavka neizogibna. Povedal je, da je Garyju pisal še v juniju, toda dozdaj še ni prejel odgovora.

Izjavil je pred senatnim odsekom, če bi gospodje senatorji poznali razmere v krajih, v katerih se nahajajo jeklarne, tedaj bi se senatorji zgražali nad takimi razmerami.

Stavkarja našli ustreljenega.

South Chicago, Ill. — 20-letnega stavkarja Robert Lloyda so našli ustreljenega ob progi cestne železnice. Poleg njega je ležala njegova puška in kroglja mu je preluknjala srce. Mladí stavkar je živel pri svojih starših. Po obedu je vzel puško in je rekel, da gre na lov. Policijski lajtnant Morrissey pravi, da ne more doznati, če se je zgodila nesreča, ali (Dolge na 8. strani.)

BOJ SLOVENCEV V RADGONI PROTI ANEKSII.

4000 Slovencev je protestiralo 8. sept. in grozi z revolucijo.

PREBIVALSTVO SE BO BRANILO.

Washington, D. C. — Jugoslovanski informacijski biro je prejel 17. septembra iz Belgrada brzojavko sledeče vsebine:

„Ministru zunanjih zadev države Srbov, Hrvatov in Slovencev je prejel protestno resolucijo Slovencev v Radgoni na Štajerskem proti zaključku mirovne konference, da se priključi Radgona z okolico yred Nemški Avstriji. Resolucija je prišla od predsednika Narodnega sveta v Radgoni in z zbora 4000 Slovencev, ki so je vršil v Radgoni dne 8. septembra in na katerem so bile zastopane poleg omenjenega trga še sledeče občine v okolici: Zetinci, Dedonci, Senkovec, Slovenske Gorice, Poterna, Stara Vas, Nova Vas, Plitvica, Plitviški Vrh, Lečane in gornja Radgona. Navzoči so bili tudi predstavniki Premokurja, ki so zastopali 120.000 prebivalcev.

Zborovalci so protestirali proti neresničnim poročilom vsemenskega agenta Kamnikerja. Mnogi Nemci grozijo, da bodo obesili Slovence, drugi se pa pripravljajo, da se poslovenijo, kajti uvidijo, da bo Radgona gospodarsko uničena, ako jo dobi Nemška Avstrija.

V Radgoni sta le dva mosta čez Muro, ki vežeta Prekomurje z ostalo Slovenijo. Vsa trgovina v Prekomurju in na ostalem ozemlju na desni in levi strani Mure gre skozi Radgono. Sloveni v dotičnem okrožju so apelirali na generalni štab srbsko-hrvaško-slovenske armade, da se mora Radgona braniti proti volji mirovne konference, če bo treba. Prebivalstvo je silno razburjeno in postoji nevarnost revolucije.

Resolucija tudi zahteva, da se pošlje osebna komisija na lice mesta, ki naj presodi slovenski značaj Radgone in vasi severno od Mure; Zetincev, Dedoncev, Senkovec, Slovenskih Goric, Poterne, Stare in Nove Vasi, v katerih biva več kot 10.000 Slovencev.

Prebivalci prosijo vlado v Belgradu, da se naj potegne za nje in drži besedo, kajti obljubila je, da noben del naroda ne sme biti ločen, najmanj pa Radgona, kajti tam so v maju 1918 padli prvi Slovenci za svobodo svoje domovine.

JUGOSLOVANSKA VLADNA KRIZA SE NI REŠENA

Mirovni delegatje so se vrnili iz Pariza in podali svoje poročilo.

Washington, 23. sept. — (Jugoslov. inform. biro). — Iz Belgrada je prišla brzojavka, ki se glasi, da ministrska kriza v Jugoslaviji še ni rešena. Zadnji teden se je dr. Dragoljub M. Pavlovič, predsednik Narodnega predstavništva, posvetoval z voditelji političnih strank o rešitvi krize, toda na predlog voditeljev radikalnega, narodnega in jugoslovanskega kluba je bilo sklenjeno, da se počeka toliko časa dokler ne pridejo mirovni delegatje iz Pariza.

Delegatje so prišli 20. septembra in še tisti dan se je vrnila kabineta seja, kateri je predsedoval regent Aleksander. Mirovni delegatje so poročali o svojem delu in o položaju na mirovni konferenci. Kaj je bilo potem zaključeno, brzojavka ne pove.

VREME.

Chicago in okolice: V petek jasno in gorko. Različni lahki vetrovi. Solnčen vzhod ob 6:40, zahod ob 6:44.

POLICIJSKI NAČELNIK PRIPRAVLJA SVOJO REZIGNACIJO.

ZA MESTNIMI POLITIČNIMI KULISAMI KUHAJO ZOPET KASO.

Kaj je vzrok: igranje za denar, ali politične mahinacije?

Chicago, Ill. — John Garrity, policijski načelnik, pripravlja svojo rezignacijo, ki jo položi, ko se župan vrne v mesto. To je najnovejša vest, ki kroži med meščanskimi političarji in vzbuja njih radovednost, zakaj se je policijski načelnik odločil za rezignacijo, ker služba ni naporna, nosi pa tudi lepe dohodke.

Nekaj se je zgodilo v notranjem krožku meščanskih političarjev. Ali kaj? Tisti, katerim so znane mahinacije političnih statistov in kulisarjev, molče o stvari, ker jo smatrajo za zaupno; tisti, katerim niso znane skrivnosti notranjega meščanskega političnega krožka, pa ne morejo govoriti, ker so tudi zanje take skrivnosti s sedmimi pečati zapečateni knjiga.

Javnosti je znano le toliko, da je policijski načelnik dejal nekega svojemu prijatelju: „Rezigniral bom, če tako zahteva župan.“

Komaj so te besede prišle v javnost, so časnikaški poročevalci obsuli policijskega načelnika in ga pričeli izpraševati po vzrokih. Neki radoveden časnikaški ga je vprašal, če misli rezignirati radi igranja za denar v mestu. Policijski načelnik se je melanholično nasmehnil in odgovoril malomarno: „Radi igranja za denar? Za denar se igrali v Chicagu, ko sem prvič prišel kot majhen deček v notranje mesto.“ Po izjavi policijskega načelnika je igranje za denar v Chicagu tako navadna reč, da se nihče radi nje ne vzemirja.

Politični zakulisniki pa šepetajo, da noče policijski načelnik tako plesati v politiki, kot godejo nekateri županovi politikaši. Stvar izgleda, da sta si dve frakcije v republikanski stranki v laseh in da mogoče postane žrtev te vojne sedanjí policijski načelnik. Za ljudstvo v Chicagu je vseeno, kdo je policijski načelnik, dokler ima odlično besedo županova politična klika, ker bo vsak policijski načelnik šel, ki se ne pokorava tej kliki. Odkar je Thompson župan, se je menjalo že par policijskih načelnikov, toda razmere v mestu se niso prav nič spremenile. Ljudje so danes tako varni pred cestnimi napadi, kot so bili pred tremi leti, ali kakor bodo danes leto dni.

VEČ DNI NA MORJU BREZ HRANE IN VODE.

Tampa, Fla. — Tukaj sem je pripeljala ribiška ladja „Ida“ s najst oseb s potopljenega angleškega parnika „Bayronito“, ki se je pogreznil v viharju, in eno osebo z ameriškega parnika „Lake Winona“, ki je tudi postal žrtev viharja.

Rešenci so bili več dni brez živeže in pitne vode. 8 parnika „Lake Winona“ se je rešil le neki Portorican, ki se je skozi sedem dni prehranjeval z morskó travo.

KAKO UČINKUJE GLASOVANJE PO IMENIH NA KONGRESNIKE.

Washington, D. C. — Ko je bila na razpravi protitrustovska predloga, ki ima izjemno določbo, da se ne razteza na farmarske in delavske organizacije je kongresnik Fess predlagal, da se ta določba črta iz predloge. Njegov predlog je bil sprejet, ker zbornica ni glasovala po imenih. Ko je dan kasneje bil stavljen in sprejet predlog, da se o Fessovem predlogu glasuje po imenih, je za njegov predlog glasovalo le osem kongresnikov. Ta izid glasovanja dokazuje, da je vredno pri predlogih izredne važnosti glasovati po imenih.

ITALIJANI OKUPIRALI JUGOSLOVANSKO MESTO.

D'Annunzijsva kampanja v Dalmaciji; upor v italijanski armadi in mornarici narašča.

ITALIJANSKI KRALJ ABDICIRA?

Pariz, 25. sept. — Razburljive novice prihajajo iz Italije. Vsa Italija je v kaosu. Italijanska mirovna delegacija je prejela depeše, ki dokazujejo, da je velik del armade in mornarice odrekel pokorščino kralju in vladi. D'Annunzijsva kampanja upora je pričela prodirati v Dalmacijo. Sinoči je prišla vest iz Belgrada, da je oddelek Italijanov prekoručil demarševsko črto pri Trogirju, porazil majhno jugoslovansko posadko in osvojil omenjeno mesto. Dve ameriški bojni ladji sta odpluli iz Splita proti Trogirju. Italijanski admiral Millo je obvestil poveljnika ameriških ladij, da so se Italijanski vojakii uprli in na svojo pest okupirali Trogir.

Iz Rira poročajo, da so čete d'Annunzijevih prostovoljcev pričele prodirati proti Splitu in Sibeniku.

Dalje je prišla vest, da se je pojavil uporniški duh med italijanskimi posadkami v Zadru in Kotorju in da se Italijani pripravljajo posaditi bivšega kralja Nikolaja na ernogorski prestol. Ako se zgodi kaj takega, bo Jugoslavija takoj napovedala vojno Italiji.

Brzojavka iz Benetk čez Rim se glasi, da je ameriško bojno brodolovje na Jadranu dobilo povelje, da zapusti Jadransko morje.

Pariz, 25. sept. — V kroguh mirovne konference je znano, da je Wilsonov odgovor na najnovejši kompromis v zadevi italijansko-jugoslovanskega spora že došel v Pariz. Odsravno pravi Polk, da ga še ni. O odgovoru čaka na Tiltonja, italijanskega ministra zunanjih zadev, ki se ima vrniti v Pariz vsak čas.

(Pred par dnevi je prišla vest, da je Tittoni rezigniral.)

Dalje se govori v kroguh mirovne konference, da je Wilsonov govor zelo neugoden za Italijo, tako je neugoden, da bi takoj povzročil revolucijo v Italiji, če bi bil zdaj objavljen. V glavnem stanu italijanske mirovne delegacije pričakujejo, da bo kralj Viktor Emanuel prišel še te dni storiti dvojje: ali bo proklamiral, da je Italija opravičena do Reke in vseh drugih teritorijev, ki so ji bili zajamčeni v londonskem paktu, ali pa bo odločil krono z izjavo, da ne more vladati proti volji ljudstva.

Ako se zgodi prvo, da kralj proklamira aneksijo Reke, bo morala Italija prekiniti vse stike z mirovno konferenco; če se pa zgodi drugo, tedaj bo v Rimu oklica: na republika in nihče ne ve, kakšen kaos bo potem sledil. Italijanski delegatje naglašajo odprto, da kralj in njegova vlada ne moreta več kontrolirati sedanje situacije.

ITALIJANI DOLŽE WILSONA, DA JE ON ZAKRIVIL SMOLO NA REKI.

Rim, 25. sept. — „Tribuna“ piše, da je predsednik Wilson „odgovoren za dogodke na Reki, ker zavračaje rešitev reškega vprašanja.“

Pariz, 25. sept. — General Pepino Garibaldi je prišel danes v Pariz. Poslal ga je ministrski predsednik Nitti s posebno tajno misijo.

WILSON MORA POVEDATI KONGRESU, KAJ JE DOBIL OD KRALJEV.

Washington, D. C. — Republikanski kongresnik Ramseyer iz Iowe je v sredo predložil resolucijo v poslanski zbornici, ki nalaga državnemu departamentu, da izroči kongresu listo vseh daril, ki jih je prejel predsednik Wilson od inozemskih kraljev in princev od 1. decembra 1918.

GALERIJE DELAJO PREGLAVICO SENATNIM VODITELJEM.

ODPRAVILI BI RADI APLAVZ IN SIKANJE.

Demonstracije med debato se jim zde neumestne.

Washington, D. C. — Voditelji v senatu si belijo glave, na kakšen način odpravijo demonstracije na galerijah, ki se pojavljajo med debato o mirovni pogodbi. Sikanje in aplavdiranje na galerijah je v protislovju s senatnim parlamentarnim redom. Voditelji bi radi odpravili demonstracije na galerijah, toda kako? Priporočnih je bilo več nasvetov, toda večine nima noben teh nasvetov.

Vparšanje je postalo akutno, ko je senator Reed končal svoj govor, ki je trajal štiri ure in s katerim je pobujal ligo narodov. Ko je nehal govoriti, so poslualci na galerijah cepetali z nogami, ženske so mahali z robei in kričale.

Ko je pričel govoriti senator Ashurst iz Arizone, ki je zagovarjal ligo narodov, so pričeli skatati na galerijah in silili so se tudi neprijetni medklici. Cummins, ki je bil predsednik pro tempore, je skušal ustaviti demonstracijo na galeriji, toda njegova prizadevanja so bila zastonj.

Nekateri senatorji so priporočali, da ostanejo galerije zaprte, dokler traja debata o mirovni konferenci. Temu nasvetu so nasprotovali senatorji, ki zagovarjajo, da se mora o mirovni pogodbi debatirati na odprti seji. Do zedinjenja ni prišlo in galerije bodo še nadalje dajale duška svojim občutkom, dokler se ne najde sredstvo, ki prepreči demonstracije na galeriji.

Takih burnih prizorov bo torej še več, da bodo galerije enemu govorniku aplavdirale, drugemu pa sikale. Ali dogodi se lahko, da bodo danes galerije pozdravljale govornika, ki govori proti ligi narodov, prihodnji dan bodo galerije sikale takemu govorniku. Aplavz in sikanje na galerijah sta odvisna od tega, katera stranka je prva in zgodaj zasedla galerije, tako da ni na njih prostora za nasprotno stranko.

AMERIKA OBLJUBILA POMOČ KOLČAKU

Ameriške čete v Sibiriji ne pojdejo še domov, ker ni dovolj rekrutov za nadomestilo.

AMERIKA PODPIRA KOLČAKA, ANGLIJA IN FRANCIJA PA DENIKINA.

Washington, 25. sept. — Neki uradnik državnega departamenta je včeraj nehoté potrdil to, kar se že davno sluti, da je namreč Wilson sklenil nekakšen sporazum z entento za podpiranje Kolčaka in Denikina v vojni proti sovjetski Rusiji. Dotični uradnik je dejal:

„Druge države pomagajo Denikinu in Združene države morajo skrbeti za Kolčaka.“

Dalje se je izvedelo, da 8500 Američanov, ki so v Sibiriji, še ne bo tako kmalu doma, kakor je bilo pred nekaj tedni obljubljeno očetom, materam in sorodnikom omenjenih vojakov. Vlada je obljubila stariem vojakom v Sibiriji, ki so poslali deputacije v Washington z zahtevo, da hočejo imeti svoje sinove doma, da se vojaki kmalu vrnejo. Obljuba je bila storjena v pričakovanju, da se v kratkem oglasi dovolj prostovoljcev, ki nadomestijo sedanjo ekspedicio v Sibirijo. Ali prostovoljci za Sibirijo prihajajo zelo počasi in to je vzrok, da bodo čete v Sibiriji še pridržane.

Robinsove črtice iz Rusije.

Sestavljen Wm. Hard.
XIX
Prvi majnik leta 1918.

Sredi aprila 1918 je Robins obiskal Lenina v Kremu in dejal je, da ima nekaj važnega. Lenin je bil radoveden. Kaj ima Robins?

"Stvar se tiče parade na dan prvega maja. Vidim, da delate velike priprave za nekakšno slavnost, jaz se pa bojim, da se iz tega izležejo nemiri in morda boji. Čemu je treba parade? Stvar bo stala mnogo denarja. Rusija je lačna in revna in vrh tega bo streljanje in krvolitje. Kaj ima praznovanje prvega maja opraviti z delom?"

Lenin se je začudil.

"Delati moramo — je dejal Robinson — in tudi praznovati moramo prvega maja. Dolgo vrsto let smo že demonstirali na prvega maja za revolucijo, toda le to je prvi maj naš največji dan; prvič smo proslavili zmago revolucije. To mora biti. Morda bomo korakali bosi, ampak korakali bomo."

Robins se pa ni dal pomiriti. Nekaj dni pred prvim majem je zopet posetil Lenina.

"Povedal vam sem, da bodo sitnosti in zdaj sem prepričan o tem. Moji ljudje so videli dva moža, ki sta nesla krsto v neko hišo ob ulici, po kateri se bo vršil prvomajski pohod. Čez nekaj časa sta prinesla drugo krsto. Ker se je opazovalec zdelo to sumljivo, so ostali na straži in videli, da je bilo prinesenih še pet krst. Nekaj časa kasneje so pa moji ljudje izvohal, da so v krstah skrite strojne puške. Prav sem imel. Kri bo tekla."

Lenin je molče vzel listek in napisal nanj nekaj besed. Robins je mislil, da je napisal povelje za konfiskacijo strojnih pušk v krstah, kar pa ni bilo.

Na predvečer prvega maja je bil Robins v svoji sobi v hotelu "Evropa". V sobi je prišlo več delavcev, ki so zaprli okna in jih zapečatili. Robins je bil posvarjen, da ne sme zlomiti pečatov in odpreti oken drug dan, ko se bo vršil poučeni pohod. Enako se je zgodilo v drugih hišah. Izdana je bila odredba vsem hišnim odborom, da morajo zapreti in zapečatiti okna vseh hiš na ulicah, po katerih bo korakalo delavstvo. Ako pojd en sam strel skozi okno, bo odgovoren hišni odbor.

Prišel je prvi maj in — 42.000 oseb je korakalo v paradi, ki je bila dolga devet vrst. Bil je praznik. Nihče ni delal. Moskva je slavnostno praznovala padec kapitalizma v Rusiji. In niti en sam strel ni počil! Nikomur se ni skrivil niti las na glavi. Ves dan je bil najlepši mir.

Na hodečem trgu zraven Kremela je bil oder za gledalce. Blizu odra je počival avtomobil in na njem je stal Robins in gledal, gledal in se čudil. Ob debelem zidovju, ki loči Kremel od mesta, dve vrsti dreyes in v dolgi črti ob dreyesih je grob revolucije narjev, ki so padli v sojetski revoluciji. Kjer je grob, je bil strelski jarek. Ko je zmagala revolucija, so pokopali žrtve v jarku.

Robins je videl, kako so oddelek za oddelkom delavske in vojaške vrste prihajale do odra, ki je bil vrste v rdeče in črno platu. Oddelki so se ustavili pri odru in se oarili po dolgem grobu, v katerem leže padli sodrugi. Delavci in vojski so sneli kape z glav in iz njihovih grl je zavrnila maršeljeza. Vsi so polni in peli so iz are. Nato je oddelek odkorakal dalje in druga četa za njim je postala. Zopet so šle kape z glav in ponovno je zadonela maršeljeza. In to se je ponavljalo uro za uro. Tako so revolucionarji počastili spomin na svoje slavne martve, ki so padli za revolucijo.

Vse to je gledal Robins, stoječ na svojem avtomobilu tik odra. Obleden je bil v ameriško uniformo in na avtomobilu je vohala ameriška zastava. Vse druge zastave okrog njega so bile rdeče.

Ko je Robins tako gledal, je opazil v bližini majhen nemir. Mnogi se je razmaknila in prikazal se je avtomobil s dvema rdečima zastavama na čelu. Spreddaj so bili vojski, zadaj je pa sel — nemški poslanik grof Mirbach.

Kaj je delal nebski poslanik v prvomajskem sprevodu ruskih revolucionarjev? In zakaj je bila na njegovem avtomobilu rdeča zastava in sovjetska straža z nasajenimi bajoneti? Robinsu so tudi poudarili rdečo zastavo "zaradi varnosti", ali on je odklonil, češ da njemu zadostuje ameriška zastava in da druge ne pripozna. Kje je bila nemška zastava na avtomobilu nemškega poslanika? Grof Mirbach je prišel v Moskvo dva dni prej — dne 28. aprila 1918 — toda v tem kratkem času je najbrže čital ali izvedel z vodni članek v "Pravdi", glasilu ruske komunistične stranke, ki ga je spisal Karl Radek, vodilni boljševiški žurnalist. Radek je v dotičnem članku pozdravil nemškega poslanika na sledeči način:

"Poslanik imperialistične nemške vlade je prišel v Moskvo, v glavno mesto revolucionarne Rusije. Ni prišel kot zastopnik prijateljskega delavskega razreda Nemčije, temveč kot zastopnik militaristične klike, ki ubija in ropo povsod, kamor dosežejo njeni krvavi imperialistični bajoneti. Istočasno z buržoaznim ropom z zapada prihaja buržoazni rop z vzhoda. V Vladivostoku so se izkrenale japonske čete. Tarnajoči buržoazni hlapci v naši sredi so zdaj "prepričani", da za revolucionarno Rusijo ni več rešitve, ampak motijo se, ker ne poznajo sile revolucionarnih delavcev in kmetov. Revolucija se je komaj začela. Zastopnik nemškega imperializma ni mogel priti v Moskvo dokler ni Nemčija priznala rdeče poslanstvo v Berlinu. Naši sodrugi pojdajo v Berlin kot zastopniki države, ki je vojaško najslabšeja, toda moralno najmočnejša in zmagovita. Nemški delavci ne bodo zrl na poslanstvo ruske socialistične republike v Berlinu s sovraštvom, kakor bodo zrl ruski delavci na kajzerjevo poslanstvo v Moskvi. Rdeči prapor plapolal na ruskem poslanstvu v Berlinu, ki pa ni le prapor Rusije, temveč prapor revolucije vsega sveta."

Gornje vrstice v "Pravdi" niso ravno navdušile grofa Mirbacha, kljub temu se je osmell opazovati prvomajske slavnosti v Moskvi. Ali osmell se ni dokler mu ni sovjetska vlada dala rdeče zastave in posadko rdeče garde za telesno stražo. Grof je bil videti vesel in nekako zaničljivo je gledal korakajoče vrste delavcev. Ko so prikorakali rdeči polki in ko je donela maršeljeza ob dolgem grobu revolucionarjev pri Kremu, se mu je zmračilo čelo. Mirbach je bil jezen. Medtem ko je Robins snel klobuk z glave iz spoštovanja do slavnih mrtvih, katerim so dolge vrste delavcev in vojakov pele revolucionarno pesem v večni spomin, je ostal grof pokrit in kljubovalno se je nagnil nazaj na svojem sedežu na avtomobilu.

Oni, ki so bili kraven nemškega poslanika, so slišali iz njegovih ust sledeče besede: "Tepeno ljudstvo! Propadlo ljudstvo! Le naj paradira!"

Toda prišel je trenutek, ko se je grof Mirbach dvignil s sedeža in široko je odprl oči. Velik prapor se je približal v vrsti korakajočih. Na praporju je bil napis z velikimi črkami v nemškem jeziku "Delavci vseh dežel, združite se! Nemški delavci, vržite ob tla svojega kajzerja, kakor so ruski sodrugi vrgli carja!"

Mirbach je izbulil oči. Kako predrzni so Rusi! On je zmagovalec in tepeni Rusi si upajo križ takega! — Nagnil se je naprej, kakor da bi hotel ustaviti nošilec praporja in jim zapovedati, da se umaknejo iz vrste. Toda v tistem hipu je ostrmel in pokazal zobe, ampak ne v smehu.

Prapor so nosili Nemci — nemški ujetniki v Rusiji. Z nemškimi korakom in v nemških uniformah so se pojavili v množni vrsti in na čelu pred njimi je bila slika Karla Marksa. Z rdečim praporjem in sliko Karla Marksa so vojski kajzerjeve armade korakali mimo avtomobila nemškega poslanika; pri odru so postali, sneli kape z glav in iz njihovih grl je zadonela maršeljeza v nemškem jeziku — enak pozdrav revolucionarnim junakom, ki počivajo pod obzidjem mogočnega Kremela.

Mirbach se je zgrudil na sedež. Njegov obraz je bil smrtno blede jeze in morda — bridke zavesti, da je to začetek konca tudi za imperialistično Nemčijo. Robins ga je opazoval v tistem kritičnem momentu in kakor da ga je prevzel prerokski duh, je čital na pre-

padlem obrazu nemškega cesarskega poslanika katastrofo kajzerjeve Nemčije. Bil je podobna propadajoč sile, ki je stoletja tlačila človeštvo, ali v onem hipu je padla navzdol v prepad, ki je brez dna. V resnici je bil takrat Mirbach na robu prepada. Nekaj mesecev pozneje je bil umorjen v Moskvi in par mesecev za tem je bil uničen nemški militarizem, revolucija je pokopala kajzerjevo monarhijo in Nemčija je postala republika.

Prvomajski praznik v Moskvi leta 1918 ne pojde Robinsu nikdar iz spomina.

NAPOVED VREMENA PO SOLNČNI IZPREMEMBI.

Solnce se izpreminja z vsakim dnevom, dokazujejo zvezdogledi.

Washington, D. C. — Dosedaj so razni vremenski preroki napovedovali vreme za prihodnje dni edino le potom gibanja vetrov in pritiska atmosfere na zemljo te koliko vlage se nabere v zraku. Toda kakor je že skoro vsakemu dobro znano, da ta vremenska prorokovanja so bila največkrat jako pomanjkljiva in da se velikokrat že pripetilo, da je bil deževni naliiv ravno takrat, ko so vremenski preroki napovedali lepo vreme.

Vsi kulturni narodi imajo vremenske postaje, iz katerih dobivajo poročila o vremenskih izpremembah ter tudi napovedi, kako bo vreme v prihodnjih par dneh. Na napovedi vremena za nekaj dni naprej se zelo ozirajo farmarji ko so poljski prideški dozoreli, da jih pospravijo ob lepem vremenu; kako bo temperatura v prihodnjih dneh, se zelo zanimajo farmarji v južnih državah, da se vedo obvarovati slane, katera jim lahko napravi na milijone škode pri raznih sadežih; parobrodne družbe oziroma parniki čakajo na ugodno poročilo z vremenske postaje, da odplujejo na visoko morje, ako se ne pričakujejo viharji ali pregošte megle. Sploh je odyisna trgovina in kmetijstvo od pravilne vremenske napovedi. Poleg tega se tudi ozirajo železniške družbe pri transportaciji raznega blaga, kateri se pokvari od veliki vročini ali prehudem mrazu. Sploh vsakdo se zanima, kako bo vreme prihodnji dan in oni, kateri hočejo iti na izlet ali sploh preživeti dan v prosti naravi, bo takoj zjutraj pogledal, kako bo vreme. In kolikokrat se je že pripetilo, da je bil vihar z dežjem ravno ob času, koso ga ljudje najmanj pričakovali.

Kot že navedeno, so dosedaj napovedovali vremenske izpremembe po različnih opazovanjih gibanja vetrov, pritiska atmosfere ter kako je zrak nasičen s paro. Da te napovedi niso bila zanesljive, je vsaki prepričan.

Toda, obljubujejo nam, da bodo pričeli napovedovati vreme potom izpreminjanja solnčne gorkote, katera se vedno izpreminja. Do tega sklepa je prišel znameniti astronom dr. C. G. Abbot, kateri je dalje časa bival v Calama, Chilli, kjer je ena izmed najbolj znamenitih vremenskih opazovalnic. Omenjeni zvezdogled je opazoval solnčne izpremembe več let ter je prišel do zaključka, da izprememba solnčne gorkote, katera se izpremenja vsaki dan, veliko vpliva na vremenske izpremembe.

Svoje študije ter opazovanja je sedaj obelodanil, kar je napravilo takorekoč celo revolucijo med raznimi zvezdaznanci ter vremenskimi preroki. Od začetka mu niso hoteli verjeti, toda po daljšem opazovanju na podlagi dr. C. G. Abbota so sami prišli do zaključka, da solnčne izpremembe v resnici veliko vplivajo na vreme.

Edino težava imajo sedaj še pri določitvi, za koliko se solnčna gorkota izpremeni v gotovem času. Kajti razna vlaga, katera se nahaja v zraku prah ter druge snovi veliko vplivajo na solnčne žarke. Toda z neumornim proučevanjem ter opazovanji bodo v kratkem prišli do definitivnega zaključka ter prišli do končnega vspeha, da bodo lahko napovedovali vreme za več dni naprej na podlagi solnčnih izprememb. Dosedaj so napravili dva stroja, takozvana "Pyranometer" in "pyrheliometer". Prvega rabijo, da določijo kako čisto je ozračje in drugega za določitev množine solnčne gorkote, katera doseže zemljo.

VABILO NA VESELICO IN VINSKO TEGATEV.
katero priredi
DRUŠTVO "MEDNARODNA ZVEZA" ŠTEV. 124 S. N. P. J.
V FOREST CITY, PA. V SOBOTO 4. OKTOBRA 1919
ob 6. uri zvečer v John Lukasovi dvorani v Vandling, Pa.
Vstopnina za moške je 50c. Ženske v spremstvu možkih so vstopnine proste, brez spremstva plačajo po 25c.
Igrala bode izvrstna godba.
Uljudno vabimo vse slavno občinstvo domače in bližnje okolice, da se vdeleže te zabave mnogoštevilno. Za dobro vsestransko zabavo in točno postrežbo bode skrbel veselilni odbor.
Čisti prebitek je namenjen za "Bojevni fond za svobodno Jugoslavijo". K obilni vdeležbi uljudno vabi ODBOR.

CENA KRONAM VEDNO PADA.
Sedaj je mogoče poiziliti denar v staro domovino in sicer na Slovenijo v kronah, v kraje sasedene po Italijanih pa v lirah.
Sedanje cene so s poštnino vred:
100 kron.....\$ 2.70 1000 kron.....\$ 23.80
300 kron.....\$ 7.35 5000 kron.....\$119.00
500 kron.....\$12.20 10000 kron.....\$238.00
Potuje se tudi lahko v staro domovino, toda parniki so prenapolnjeni; tisoč ljudi čaka na prostor, a parnikov je sedaj le kaj malo, zato je bolje, da vsakdo malo potpi, da se razmere zboljšajo.
Za pojasnila pišite na:
FRANK RAKNER
83 Cortlandt St., New York, N. Y.

MOŠKI IN ŽENSKÉ
Ne napravite napake; očajni ne poskušajte najstarejšega, najpočenejšega, najskupnejšega in najboljše zdravnika v sačetku. Dr. Mullin ima 50 let iskustva v zdravljenju tisočev in tisočev bolnikov, bolnih na najrazličnejše načine. Vred tega je postal najbolj neodvisen zdravnik, pri katerem se lahko zasigurate za svoje bolezen. Brez skrbi boste dobili pri njem najbolj temeljito zdravljenje in veliko ranilne pomoči za vaš denar.
Brezplačna zdravniška preiskava potem stroje. Govori vaš materni jezik.
Uradne ure od 9. do 6. V nedeljo od 10. do 2.
Dr. B. F. MULLIN, Specialist
411—4th Ave., 2nd Floor, PITTSBURGH, PA.
Naproti glavni polti.

POTREBUJEMO
Delavce za ceglarno. Potrebujemo delavce za vlijanje, vlaganje, in navadno delavce za samokolnico. Delavci zaslužijo \$4.80 do \$5.00 na šest urno delo sicer imajo prilike zaslužiti še več. Imamo sami svoje mestce s 6 sobnimi stanovanji; vsako poslopje ima tekočo vodo in kopalnico, plin in električno razsvetlavo in pripravo za gorkoto. Odajo se v najem po \$7.00 do \$12.00 na mesec. Tu se razprostrane cerkve in šole in dobra pitna voda. Kadar prideta sem, pažite, da boste vprali v pravi opakarni ker sti še dva drugi opakarni. Za pojasnila pišite na:
Labor Department, MOUNT UNION, Refractories Company,
Mount Union, Pa.

NAPRODAJ.
Dobrodoča trgovina in mesnica, \$600.00 do \$800.00 tedenskega prometa. Želim prodati do 1. oktobra, ker grem v drugo trgovino. Oglasite se pri:
M. C. EKENDAHLE,
9700 Ave. "L", So. Chicago, Ill.

NAROČNIKOM V POJASNILO.
Za oglaševanje odgovorni la oglaševalci sami. Mi ne sprejmemo do njih nobene odgovornosti. Vsek kdor kaj kupi la oglašev in če mu ni všeč naj sam sebi pripiše. Vseko odgovornost in posledice naj nosi vsak sam. Upravištvu liste

NOVA IZNAJDBA!
Vi si lahko sami strizete vaše lase brez vsacega brivca.
Vsa oprava stane samo \$2.25
To je najnovejša iznajdba in s tem instrumentom vam vsakdo si lahko ostriz svoje lase brez vsacega brivca. To orodje je tako vrejeno, da vsakdo lahko striz sam svoje lase brez vsake posebne šole. Tisoče ljudi je pustilo brivce in si sami striz s tem novim iznajdenim orodjem. S tem orodjem nele, da prihrani čas in denar, temveč tudi vam ni treba več odvisnan od brivca. Visoke cene strizenja las so povzročile to iznajdbo, torej čemu plačevati visoko ceno za strizenja las, ko si lahko sami to storite doma.
NE POSILJAJTE DENARJA V NAPREJ. Samo krešite ta oglas in priložite 25 centov v znakomah za pokritje pošiljatenih stroškov. Kadar vam prinesejo blago na dom plačate pa še nadaljnih \$2.25. Pišite nam še danes na naslov:
Variety Sales Company
Dept. 211 a. 1136 Milwaukee Ave., Chicago, Ill.

BODITE PAMETNI!
Pošiljajte vaš denar preko naše banke dokler je cena kronam še nizka.
Vi s tem lahko pomagata svojem, starišem, bratom in sestram, da njim pošljete denar ker z denarjem se kupi vse. Pomagajte in to še predno pride huda zima, da bodo lahko pripravljeni z vsem.
VI DASTE DVAKRAT AKO DASTE HITRO.
Ako želite premeniti vaše dolarje v kronc storite to sedaj, ker pozneje mogoče pride do tega, da boste morali plačati veliko več zanje.
Za vsa nadaljna pojasnila obrnite se na
JOHN NEMETH STATE BANK
1597 Second Ave., NEW YORK CITY.

NAZNANILO IM. ZAHVALA.
Tužnim srecm naznanjam vsem sorodnikom, znanem in prijateljem, da se je moj soprog **JOSEPH POŽAR** ponesrečil v premogorovu in umrl, star šele 23 let. Dne 16. septembra t. l. je sel zdrav na delo v premogorov v Orient in ob deseti uri dopol. se je vtrgala plast premoga in ga smrtno ranila; prepeljali so ga na West Frankfort v bolnišnico, kjer je v hudih mukah čez štiri ure pozneje izdihnil svojo mlado življenje. On je bil rojen v vasi Knežak, hiš. števa 147, pri St. Petru. Bil sva poročena komaj sedem mesecev, ko mi ga je nemila smrt ugrabila od mene. Tunkaj zapušen žalujem soproga. V starem kraju pa stariše in eno sestro. V državi Colorado pa ima enega svaka in strica. Pogreb se je vršil v petek dne 19. septembra ob 3. uri popoldne iz hiše žalosti na pokopališče na Frankfort Heights, kjer smo ga izročili materi zemlji.
Prav lepo se zahvalim Josephu Strukelnu za njegov ginljiv nagrobni govor, kot tudi vsem prijateljem in znanem, ki so ga obiskali ob mirvaškem odru in ga spremili k zadnjemu počitku v tako velikem številu iz obeh naselbin, Orienta in West Frankfortu. Lepa hvala tudi mojim sorodnikom, mojim starišem, Anton Bruharju in Jos Ambrosiju, za krasne vence, ki so jih položili na krsto pokojnega. Torej še enkrat vsem najlepša hvala! Tebi, moj nepozabni mi soprog, naj bo de lahka ameriška zemlja, počivaj mirno! Žalujejo ostali:
Pauline Požar, soproga, John in Marija Zavashnik, stariši, John Zavashnik, ml., brat soproge, Anton in Helen Bugar, sestra soproge in svak. West Frankfort, Ill.

PROTI ZAPRTNICI RABITE LAXCARIN
Skoro ni boljše na svetu. Dovolj za eno zdravljenje šest zavojev stane \$5.24—1 zavoja pa \$1.04 z vojnim davkom. Se prodaja le pri Laxal Medicine Co., 164 Laxal Bldg., Pittsburgh, Pa.

DR. JOS. V. GRAHEK
edini slovenski zdravnik in ranocelnik v Pennsylvaniji. Zdravi vse otroče, ženske in moške bolezni.
Uradne ure so: 10. ure zjutraj do 2 ure popoldan.
Bell Telephone Cedar 3364
843 E. Ohio Street, N.S. PITTSBURGH, PA.

Večerna šola za inozemce v Chicago.

Chicago, Ill. — Mestni šolski odbor je sklenil, da ustanovi posebne večerne šole v prvi vrsti za inozemce, kateri niso zmožni angleškega jezika. V teh šolah se bodo podučevali tudi druge predmete, kakor n. pr. predmeti iz višjih šol, o praktičnem gospodinjstvu, kar pa nima toliko pomena za rojake, o trgovski stroki, knjigovodstvo, stenografija, strojepisje, trgovska korespondenca, itd. — strokovna izobrazba in višješolski predmeti, itd.

Rojake posebno opozarjamo na tečaj o angleščini in apeliramo na vsakogar, da zahaja v te šole. Vsako spoznava, da je ravno znanje angleškega jezika nam Slovincem najbolj potrebno. Sedaj je tukaj lepa prilika, ker je mestni šolski svet odprl te vrste šole in sicer brezplačno za vsakogar. V šoli za inozemce bo v prvi vrsti poučevanje o angleškem jeziku in o državljanstvu, da bo vsakdo lahko dobil brez vsake posebne težave državljanstvo papirje. Poučevanje se je pričel ta teden in se bo vršil vsaki ponedeljek, torek, sredo in četrtek od polsedme ure do poldevete ure zvečer.

Poduk se vrši v naslednjih šolah.

Na severni strani mesta.

BURLEY (Elem. and For.) — Barry Avenue, near Ashland Avenue.

FRANKLIN (Elem. and For.) — Goethe Street, near Wells.

LAKE VIEW (High, Elem. and For.) — N. Ashland Avenue and Irving Park Boulevard.

SENN (High, Tech., Elem. and For.) — Glenwood and Ardmore Avenue.

LANE (High and Tech. only) — Division and Sedgwick Streets.

Na severovzhodni strani mesta.

BURR (Elem. and For.) — Ashland and Wabasha Avenue.

GOETHE (Elem. and For.) — Rockwell Street, near Fullerton.

STOWE (Elem. and For.) — Ballou Street and Wabasha Avenue.

WASHINGTON (Elem. and For.) — Morgan Street and Grand Avenue.

WELLS (Elem. and For.) — North Ashland Avenue and Cornelia Street.

TULEY (Elem. For. and Commercial) — Potomac and North Claremont Avenues.

SCHURZ (High, Tech., Elem. and For.) — Milwaukee Avenue and West Addison Street.

Na zapadni strani mesta.

JACKSON (Elem. and For.) — Sholto and Better Streets.

KOMENSKY (Elem. and For.) — Twentieth and Throou Streets.

CREGIER (Elem. and For.) — Wood and Yeaton Streets.

LAWSON (Elem. and For.) — Homan Avenue and Thirteenth Street.

BURNS (Elem. and For.) — Twenty-fifth Street and Central Park Avenue.

HAMMOND (Elem. and For.) — Twenty-first Place and California Avenue.

MEDILL (High, Elem. and For.) — Fulton Street and North Long Avenue.

CRANE (High and Tech. only) — Oakley Avenue and West Van Buren Street.

HARRISON (High and Tech. only) — Twenty-fourth and Marshall Boulevards.

Na južni strani mesta.

HOLDEN (Elem. and For.) — Thirty-first and Loomis Streets.

SEWARD (Elem. and For.) — Forty-sixth Street and South Hermitage Avenue.

PHILLIPS (High, Elem. and For.) — Thirty-ninth Street and Prairie Avenue.

ENGLEWOOD (High, Elem. and For.) — Stewart Avenue and Sixty-second Street.

SULLIVAN (Elem. and For.) — Eighty-third Street and Houston Avenue.

TIDEN (High, Tech., Elem. and For.) — Forty-seventh Place and Union Avenue.

BOWEN (High, Tech., Elem. and For.) — Eighty-ninth Street and Main Street Avenue.

FENGER (High, Elem. and For.) — One Hundred and Fifteenth and State Street.

IN THE "LOP" (Commercial Evening School) — 218 South Wabash Avenue.

V šolah, pri katerih je označeno z "Elem. and For." se podučuje angleški jezik in o splošnem državljanstvu in te šole so najbolj primerne za rojake. V drugih šolah se podučuje druge predmete za one, kateri so že večji angleškega jezika.

Rojake posebno opozarjamo še enkrat na te večerne šole in pozivljamo, da se prijavijo. Nobeneu ne sme biti žal za par ur zvečer, katere bo porabil za pouk. To bo vsakemu veliko koristilo.

DELO RUSKIH REAKOLJO. NARAVNA ČESKOLO. VAŠKEM.

Ruska misija, poslana od Kolčaka, ki je pod vodstvom dr. Verguna, kneza Hrusova, grofa Borovskega, Efimovskega in drugih ruskih plemištev, odšla z dolgim nosom iz Jugoslavije, se mudi sedaj več tednov v Pragi. Kakor pri nas, ji tam nasedajo narodni demokratje. Z njihovo pomočjo in Kolčakovim denarjem se ti ruski monarhistični častniki razvili po Čehoslovski živahno agitacijo. Ustanovili so korespondenčni urad "Rusag", ki je eno najlažnejših podjetij, kar jih je v Pragi kdaj videla. Njihovi ljudje hodijo po uredništvih českih listov in pomnijo poročila "Rusaga"; meščanski listi jih sprejemajo z največjim veseljem, toda uredniki vsakega poštenega in resnega lista jih napode. — Imajo tudi svoje glasilo "Russkoe Delo", ki izhaja pod uredništvom dr. Stehule (Kopala) dvakrat na teden. Ta list je popolnoma njihovo zrcalo. — Iz taborišč ruskih ujetnikov pa sestavljajo in oborožujejo nov takozvani terezinski polk, ki se bo boril baje za svobodo Čehoslovake na — Kolčakovi fronti. Nekaj gospodov na ministrstvu za "Narodno obrambo" jih podpira. Imajo tudi črne liste vseh onih, ki nočejo vstopiti v ta nov polk; so to večinoma literatje. Pod krinko nekakšnih českih povelj jih internirajo in tem ruskim ujetnikom se godi sedaj enako kot za Avstro-Ogrske. V "Pravo Lida" beremo dan na dan tozadevne priročne iz ujetniških taborišč v Čočni in Josefov. Socialisti so povzeli proti takemu delu že vse korake in v kratkem bo morala ta Kolčakova banda agentov oditi tja, odkoder je prišla. Mi, kakor tudi Čehoslovaki, teh caristov prav nič ne rabimo.

IZID VOLITEV V BOLGARSKO SOBIRANJE.

Ženeva, 27. "Humanita" priobčuje poročilo iz Sofije o izidu volitev v sobiranje. Poročilo pravi, da so stranke leve izvajale odločilno zmago. Največji uspeh so dosegli tretji internacionalni v Moskvi priključeni komunisti, ki so zvišali število svojih mandatov od 5 na 47. Socialisti desničarji so dosegli 39 mandatov, dočim so jih imeli prej 11. Agrarci pod vodstvom Stambulinskega so si priporili 85 mandatov, dočim so jih imeli v prejšnjem sobiranju 48.

POZOR ROJAKI.

Posestvo naprodaj v prijazni Cerkniški dolini v Martinjaku, HK št. 31. Posestvo obsega 32 orolov izvrstnega gozda. Lepa prilika se nudi s tem rojakom, ki se vračajo v domovino za nakup tega posestva. Za vse nadaljnje podrobnosti obrnite se osem ali pismeno do lastnika: Jakob Svigelj, 1096 East 67 St., Cleveland, Ohio.

SLUŽBA.

Išče se hišnik (janitor) za urad Slovenske narodne podporne jednote. Zglasite se v gl. uradu na 2657-2697 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ZOPER BOLEČINE NA JETRIH RABITE

LAXPHYLIN

niševar boljšega na svetu. Celo zdravilo, šest skatelj, \$10.48, ena skatlja \$2.08 s takšno vred. Prodaja edine Laxal Medicines Co., 156 Laxal Bldg., Pittsburgh, Pa.

Severova zdravila zdravijo

dobro zdravilo za žene.

To je kar se lahko rača eno od najboljših znanih priprav, ki se jih morejo poslužiti ženske in dekleta kot sredstvo za hitro in trajno odpravo vseh izkušenj nerednosti, ki se čujejo svojega spola. Ime tega zdravila je

Severa's Regulator

(Severov Regulator) in prostor kjer ga dobite je v vseh lekarnah. Seveda morate zahtevati pravega in odkloniti vse ponaredbe, kajti le na ta način ste lahko sigurni, da dosegate najboljši in najhitrejši uspeh. Cena \$1.35 in 5c davka.

A. J. SEVERA CO. CLEVELAND, OHIO

RAD BI ZVEDEL

za rojaka Frank Zupana, doma iz Kamnika na Gorenjskem in Frank Prelesnika, doma iz Stranj pri Kamniku. Frank Zupan je bil val pred časom v Oglesby, Ill. in sedaj se nahaja menda nekje v Chicagu. Poročati imam obema važno stvar iz starega kraja in ja radi tega prosim, da se mi naznanita. Prosim tudi enjene rojake, ako vedo za naslove teh dveh, da mi sporočijo, za kar jima bom zelo hvaležen. — Moj naslov je: Frank Kraus, 1637 W. 10th Street, Chicago, Ill.

(Sept. 24-25-26.)

RAD BI ZVEDEL

za mojega brata Stefan Krejačiča, doma iz Velike Doline na Dolenjskem. Pred štirimi leti bival je v Lorain, Ohio. Cenjeno rojake uljudno prosim, če kdo ve za njegov naslov, da mi ga naznani, ako bo sam čital oglas naj se mi prijavi na moj naslov: John Krejačič, P. O. Box 474, Maynard, Ohio.

IŠČEM SVOJO SESTRO

Mary Udovič, rojena Malovič, pred petimi leti je bivala v South Chicagu, Ill. na 8947 Mackinaw Ave. Cenjeno rojake prosim, če kdo ve za njen naslov, naj mi ga naznani, za kar bom zelo hvaležen, ako bo pa sama to čitala, naj se mi prijavi na moj naslov: Tony Malovič, P. O. Box 61, Wayne Alta, Canada.

RAD BI ZVEDEL

za svojega brata Frank Turka, pred petimi leti se je nahajal v Steel, Ohio, P. O. Box 268 v (Belmont County) sedaj ne vem kje je. Cenjeno rojake prosim, če kdo ve za njegov naslov, naj mi to naznani, ako bo sam čital ta oglas, naj se mi prijavi na moj naslov: John Turk, 315 Walker Street, Milwaukee, Wis.

DELO DOBE BRUSAČI.

Potrebujejo se delavci za brusiti lino železo in pomagati za čistiti železo. Plača se 50c na uro, stalno delo, vsako soboto denar. Oglasite se pri:

Broadway Foundry Company, 8205 Franklin Ave. N. W. Cleveland, O.

TREPEL 16 LET VSELE SLABE PREBAVE.

Sedaj je bolezen prešla, vrnil se mu je apetit in je vsa jedila brez vsake sitnosti.

"Imel sem katere in zelo slabo prebavo za celih petnajst let. Poskušal sem razna zdravila, bil sem pri najboljših zdravnikih. Ko sem pričel enkrat vživati Sv. Bernarda zdravilni čaj, sem se nahajal v postelji bolan. Sedaj se počutim dobro in delam vsak dan. Opuštila me je nervoznost in spim kot mlado dete, poleg imam izvrstno slast do jedil. Ta čaj je gotovo dobro zdravilno sredstvo." J. B. Trevin, Monroe, Louisiana.

Zatorej če je kdo med vami, ki se ne počuti dobro ali trpi na želodec, obistih ali notranjih delih telesa, vžival naj bi Sv. Bernarda zdravilni čaj. Ta čaj ima priazen okus in je dobro zdravilo. Poskusite ga.

Pošljite nam za \$1.06 en zavoj ali pa \$5.00 za 5 zavojev na ta naslov: St. Bernard Gardens, D-7, New Orleans, La., in oni vam bodo poslali vsa potrebna navodila kako vživati ta čaj. Denar se vrne, ako vam ta čaj ne bi nič pomagal. Pišite ponj še danes.

\$125.00 V DVEN TEDNIH.

To je povprečna plača za dobroga premogarja, ki dela pri nas v Victor Mine v Holsopple, Pa. Mi imamo vedno dovolj železniških voz na razpolago in delamo v času ko drugi premogarji počivajo. Varen premogorov, kjer se lahko odprte svetilke — dobra streha. Nove hiše za družine — dobra oskrba za sance naše narodnosti. Lepa prilika za naseliti se v dobrem kraju. Pridite pripravljeno za delo z B. & O. R. R. (železnico) ali pa pišite za nadaljnja pojasnila na: JOHN SPRINGER, 407 HOUSE BLDG., PITTSBURGH, PA.

THE VICTOR COAL MINING COMPANY, HOLSOPPLE, PA.

NABVET

kako se kuha doma pijača? Iz našega hmelja in malta si po naših navodilih vsakter prav lahko naredi 10 galonov prave pive za \$2.25 v vse kraje Unije. Za pristnost in kakovost jamči tvrdka: FRANK OGLAR, 6401 Superior, Cleveland, O.

10 kupa slavni BOLGARSKIH ČAJNIH TABLET. vsaki kapslirani stane samo pet dolarjev, za bodohil deset dni. Davek 24c posrebi. Ena bukna \$1.04.

Marvel Medicines Co., No. 6, Marvel Bldg., P. O. Box 963, Pittsburgh, Pa.

Za v stari kraj.

V stari kraj se more potovati. Potni listi se sopot lahko dobe. Vsak teden odpelje po eden ali več parnikov Francoske družbe s starokrajskimi potniki. Tako odpeljujejo:

20. sept. parnik — La Touraine.
24. sept. parnik — La Lorraine.
3. okt. parnik — Niagara.
7. okt. parnik — France.
14. okt. parnik — Rochambeau.
18. okt. parnik — La Savoie.
25. okt. parnik — La Touraine.
30. okt. parnik — La Lorraine.
4. nov. parnik — France.

Za vsak parnik imam še nekaj kart naprodaj. Kdor še ima potni list in hoče hitro odpotovati, naj pride na moj naslov kake štiri dni pred odhodom parnika, s katerim želi potovati.

POŠILJANJE DENARJA. — Hitro, zanesljivo in poceni morem poslati denar v stari kraj. Vsaka pošiljatev je zavarovana proti izgubi.

100 kron za	\$ 2.65
200 kron za	5.25
500 kron za	12.20
1,000 kron za	23.70
5,000 kron za	118.50
10,000 kron za	237.00

1,000 Lir za	110.00
50 Lir za	5.90
100 Lir za	11.40
500 Lir za	55.00

Denar pošljite po Money Order, ali American Express Money Order, ali pa po Bank Draftu.

POTNI LIST. — Onim, ki nočejo sami imeti te sitnosti, preskrbim tudi potni list.

LEO ZAKRAJŠEK,
NE WYORK, N. Y.
70—9th Ave.

POTREBUJEMO DELAVCE V VEČJEM ŠTEVILU.

Mi preskrbimo primerno dobra stanovanja. Plačamo čas in pol za vse nadurno delo in dvojni čas za nedeljsko delo. Oglasite se pri:

EMPLOYMENT OFFICE, THE GOODYEAR TIRE & RUBBER COMPANY, AKRON, OHIO.

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904.

Podporna Jednota.

Ustanovljena 17. junija 1907 v dravi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-29 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

GLAVNI ODBOR ZA DOBO 1919-1922.

Izvrševalni odbor.

UPRAVNI ODBOR.

FREDERICK: Vincent Canfor, 2657-29 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
PODPREDSEDNIK: Anton Mest, Box 148, Caneburg, Pa.
TALNIK: John Verducci, 2929 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
TALNIK: BOLNISKI ODBOR: Paul Berger, 2657-29 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
BLAGAJNIK: Anton J. Turbovec, Box 1, Ciera, Ill.
UPRAVITELJ GLAVNI: F. P. G. G. G., 2657-29 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

POTNI ODBOR.

John Ambrosini, predsednik, Box 261, Caneburg, Pa.
John Underwood, 428 May St., Springfield, Ill.
Martha Schindler, Box 276, Barberton, Ohio.
Jan. Rudolph, Box 422, Sault Ste. Marie, Pa.
Frank Schuch, 2929 Fraser Ave., Cleveland, Ohio.

BOLNISKI ODBOR.

OSREDNJI ODBOR: Paul Berger, predsednik, 2657-29 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
VARNOSTNI ODBOR: Rudolf Pistorich, Box 422, Bridgeville, Pa.
Anton Rudolph, Box 73, Wick Haven, Pa.
ZAPADNI ODBOR: Anton Schuch, Box 104, Green, Kans., za Jugoslovane
Leo Kuber, Box 246, Gilbar, Minn., za severnjake

Nadzorni odbor.

Matt Petrovich, predsednik, 18217 Waterloo Rd., Collingwood, Ohio.
John Ambrosini, 428 Pierce St., Keweenaw, Minn.
Joe. Kalan, 1007 E. 74th St., Cleveland, Ohio.

Tiskovni odbor.

Vincent Canfor, John Ambrosini in Matt Petrovich.

EDUKATIVNI ODBOR.

FREDERICK: Frank Albi, 2657 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
John T. Albi, Box 261, Caneburg, Pa.
John T. Albi, 2657 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
Joe. Schuch, 1161 E. 26th St., Cleveland, Ohio.
Mary Ulevic, 1944 So. Racine Ave., Chicago, Ill.

VARNOSTNI ODBOR: Dr. F. J. Korn, 2929 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
OSREDNJI ODBOR: "PROSVETA": John Zavoršnik.

POZORI: — Vse denarne pošiljateve za stari kraj, ki so bile poslanih 1. avgusta, naj se pošljejo na naslov: John Verducci, 2657-29 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

— Vse denarne pošiljateve, ki so bile poslanih 1. avgusta, naj se pošljejo na naslov: John Verducci, 2657-29 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

— Vse denarne pošiljateve, ki so bile poslanih 1. avgusta, naj se pošljejo na naslov: John Verducci, 2657-29 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

— Vse denarne pošiljateve, ki so bile poslanih 1. avgusta, naj se pošljejo na naslov: John Verducci, 2657-29 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

— Vse denarne pošiljateve, ki so bile poslanih 1. avgusta, naj se pošljejo na naslov: John Verducci, 2657-29 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Rojaki Pozor! Zelo važno! — Čitajte!

Pa čitajte in takih borb imate sedaj sopot priložnost hitro in uspešno pomagati tvojim zvojem v stari domovini, če njim pošljete denarne pomoči s posredovanjem globoke prisrčnosti

EMIL KISS BANKE.

To je zanesljiva zveza za Kranjsko, Štajersko, Spodnjo Koroško, Istrijo, Primorsko, Dalmacijo, Hrvaško, Slavonijo, Bosno in Hercegovino in v današnji svetovni

"PRVA NEVARTKA ŠTEDIONICA U ZAGREBU"

VEDNO NAINIŽJE DNEVNE CENE.

VEDNO TOČNO IN HITRO IZPLAČEVANJE.

PRI VEČIH SVOTAH POSEBNO NIZKA CRNA.

Vse denarne pošiljateve so jamčene.

PRODAJA PAROBRODNIH LISTKOV V VSE KRAJE EVROPE.

Predno se podate na potovanje, vprašajte to tvrdko: na potrebna pojasnila in navodila. V slučaju potovanja vam ta tvrdka preskrbi potrebne prostora, če si dopolnite ara. — Vse potrebna pojasnila glede potovanja se dajejo osebno in pismeno brezplačno.

Redite vedno zelo opretni in ne poskušajte tu in tam s pošiljanjem denarja v stari kraj, temveč se vedno zanesite obrnite na stari in vsakokrat priznane tvrdko, katere pošilja se nad DVAJSET let denar v Vase stari domovino in katere naslov je:

Emil Kiss, bankir,

133 Second Ave. cor. 8. St.

NEW YORK, N. Y.

Plačamo po 4% obresti na hranilne vloge.

Vstanovljena 1906. Posluje pod državnim nadzorstvom.

NOVOST!

REVOLVER IN AUTOMATIČNI ŽEPNI NOŽ.

NOVOST!

NOVOST!

NOVOST!

NOVOST!

NOVOST!

NOVOST!

NOVOST!

NOVOST!

NOVOST!

NOVOST!

NOVOST!

NOVOST!

NOVOST!

NOVOST!

NOVOST!

NOVOST!

NOVOST!

NOVOST!

NOVOST!

NOVOST!

NOVOST!

NOVOST!

NOVOST!

NOVOST!

NOVOST!

NOVOST!

NOVOST!

NOVOST!

NOVOST!

NOVOST!

NOVOST!

NOVOST!

NOVOST!

NOVOST!

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Kanada \$4.00 na leto, \$2.00 za pol leta in \$1.00 za tri mesece; Chicago \$5.50 na leto, \$2.75 za pol leta, \$1.40 za tri mesece, in za inozemstvo \$7.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$4 per year; Chicago \$5.50, and foreign countries \$7.00 per year.

Datum v objavi n. pr. (Avgusta 30-19) poleg valnega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravčasno, da se vam ne ustavi list.

Pozdravljeni!

Pred tretjo konvencijo Jugoslovanskega republikanskega združenja smo, ki se je razvilo v dobrih dveh letih in pol iz majhne šibke organizacije v najmočnejšo politično jugoslovansko organizacijo v Ameriki in ki si je vzela za svoj cilj, pomagati svojim rojakom onkraj velike luže s postavnimi sredstvi do samostojne demokratične države z republikansko formo vlade.

Jugoslovansko republikansko združenje ni v tem času izvršilo le velikega organizatoričnega dela, ampak se je s takim uspehom postavilo proti italijanski imperijalistični propagandi po robu, da so italijanski imperijalisti ta odpor prav dobro občutili, tako da jim je spodletela marsikatera namera, ko so mislili, da so jo dosegli.

Denarna sredstva, ki jih je imelo Jugoslovansko republikansko združenje na razpolago, so malenkostna, pravzaprav nič, če se primerjajo z milijoni, s katerimi je razpolagala italijanska imperijalistična propaganda. Ali še ta denar, ki je bil Jugoslovanskemu republikanskemu združenju na razpolago, je prišel od jugoslovanskih delavcev, malih trgovcev in obrtnikov, ki so prostovoljno prispevali za ustanovitev svobodne Jugoslavije z republikansko formo vlade. Da je bilo mogoče to delo izvršiti s tako majhnimi sredstvi, je pripomogla požrtvalnost eksekutive, tajnikov okrajnih in lokalnih organizacij in vsega članstva. Bilo je pravo zadržno delo, pri katerem so vsi deli organizacije vršili svojo dolžnost do pike. In to natančno spolnjevanje naloženih dolžnosti po zmoglostih vsakega dela organizacije je rodilo vse dosedanje uspehe.

Tretja konvencija Jugoslovanskega republikanskega združenja ima pred seboj zelo važno nalogo. Izdelati ima program, ki bo povedal, kakšna naj bo demokratična Jugoslavija z republikansko formo vlade po želji jugoslovanskega ljudstva, organiziranega v Jugoslovanskem republikanskem združenju, v političnem, gospodarskem in socialnem oziru. Določiti ima bodočo nalogo Jugoslovanskega republikanskega združenja v Ameriki in pregledati dozdej izvršeno delo.

Delo, ki čaka delegate in delegatinje na tretji konvenciji, ni lahko, ampak je naporno. Jugoslovansko ljudstvo, organizirano v Jugoslovanskem republikanskem združenju, je po svoji sodbi izbralo svoje najboljše moči in jih pooblastilo, da izvrše to delo, ki je važno s kulturnega in civilizatoričnega stališča ne le za Jugoslovane, marveč je velike vrednosti za ves civilizirani svet.

V dobi rekonstrukcije smo. Stari svet se počasi podira in drobi, iz njega pa klije že življenje novega mladega sveta. Zaključek tretje konvencije Jugoslovanskega republikanskega združenja ne bo presojalo le jugoslovansko ljudstvo v Ameriki, ampak oziralo se bo nanje tudi jugoslovansko ljudstvo v starem kraju. Ta konvencija je graditvena in zato je izredno važna. Izdelala bo načrt za zgradbo Jugoslavije, ki naj postane pravi dom svobodnega jugoslovanskega ljudstva.

Prejšnje konvencije so dobro izvršile svojo nalogo in prepričani smo, da jo reši tudi tretja konvencija v zadovoljstvo jugoslovanskega ljudstva.

Pozdravljeni delegatje in delegatinje, ki prihajate iz raznih krajev Združenih držav, da izvršite nalogo, ki vam jo je poverilo jugoslovansko ljudstvo, organizirano v Jugoslovanskem republikanskem združenju. Naloga je težka, pa tudi zgodovinska. Poslani ste, da izvršite delo, ki bo tvorilo osnovo v zgodovini jugoslovanskega ljudstva na poti k napredku in svobodi, k tisti svobodi, po kateri hrepeni jugoslovansko ljudstvo že tisočletja in ki je cilj vseh svobodo ljubečih in pravičnih ljudi na svetu, katerim je socialna pravica temelj politične svobode in stavbe.

Pozdravljeni! Zelje vaše in zaključki vaši naj se kmalu udeležijo, tako da bo vaša zgodovinska naloga izvršena že v bližnji bodočnosti v blagof jugoslovanskega ljudstva in vsega civiliziranega sveta.

Pozdravljeni!

Delavske in kmetijske univerze v Rusiji.

Stockholm. — (I. D. Levine v "Chicago Daily News"). — Ruska sovjetska vlada je odprla vrata izobrazbe na stečaj in do gotove meje je zadovoljila velike ruske mase, ki so tako stremile po znanju. Šolska izobrazba je danes dostopna vsem; vlada je ustanovila na deset tisoče novih šol in v mnogih krajih je odprla posebne univerze za delavce in kmete. Stare univerze in akademije so odprte priprostemu ljudstvu.

Moskovski inštitut ima zdaj posebni oddelek za delavce in kmete, ki so dovršili 16. leto in ki so vpisani v tovarnah ali na železnih ali ki opravljajo dela na polju.

Sovjet v Moskvi je ustanovil dolgo vrsto tehničnih šol in poseben zavod za pospeševanje znanosti o elektriki je bil pravkar otvoren.

Moskovski odbor revolucionarne armade ima posebni oddelek, ki je posvečen izobraževalnemu delu med vojniki v rdeči armadi, ki so nastanjeni v Moskvi. Ta oddelek vzdržuje 51 izobraževalnih klubov. V septembru 1918 so imeli klubi dnevno 4300 obiskovalcev; v januarju 1919 je to število poskočilo na 17.000 in v klubih je bilo 63 dnevnih predavanj, dočim je bilo meseca aprila ob času mojega bivanja v Moskvi 135 predavanj dnevno. V zvezi s omenjenimi klubi je 38 šol za analifabete in vrhutega so težaji za dramo in glasbo. Vojaška knjižnica, ki kroji v revolucionarni armadi, ima približno 400.000 knjig in brošur.

V vasi Krasni, provinca Tula, je bila pred kratkom otvorena kmetijska univerza, na kateri poslušajo muški predavanja o naravoslovju, umnem poljedelstvu, sociologiji, zgodovini in etnografiji. V zvezi z univerzo je strokovna šola za delavce, v kateri se poučuje tehnika, mehanika in zlasti je posvečena posebna skrb popravljanju poljedelskih strojev in raznega orodja. Univerza se nahaja na posestvu bivšega graščaka Avsenijeva in grajska poslopja služijo za učilnice.

Ruski mušik se zanima za poljedelsko znanost in veliko število obiskovalcev navedene univerze dokazuje, kako zna mušik ceniti šolo te vrste. Drugi naučni zavod, ki je bil ustanovljen meseca marca t. l. v Borisoglebsku, žanje velik uspeh. Borisoglebsk se nahaja v guberniji Tambov, kjer so najrodovitnejša polja Rusije. V tem okrožju je 400.000 prebivalcev. Žitni pridelek je značil v tem kraju 7.000.000 pudov lanske leto (pud je 36 angleških funtov). Čim je bil zavod odprt, se je v nekaj dneh zgledalo na stotine mladih učencev. Zraven zavoda je bil zasajen sadovnjak za umno sadje-rejo in odmerjen je bil večji kos polja za umno kmetovalstvo.

Sovjetska vlada je ustanovila kmetosko vseučilišče tudi v Serdobsku, v samarski guberniji. Okrožje Serdobske je imelo v aprilu 1919 260 elementarnih šol, šest višjih šol, eno učiteljsko pripravnišnico in eno tehnično šolo; vse te šole pohaja 32.000 dijakov in učiteljev je 774. Vrhute je 29 naučnih zavodov za odrasle, 36 knjižnic, 48 čitalnic in 45 klubov za predavanja.

Vzgojevalni program sovjetske vlade je zelo oviran prvič zaradi pomanjkanja prikladnih knjig in aparatov, drugič vsled slabe prehranitve učencev in tretjič zaradi sabotaže starih učiteljev, ki še vedno mislijo, da se vrne carjeva vlada. Ker manjka učnih moči, se mora sovjetska vlada v mnogih mestih pomagati z učitelji starega sistema, toda med njimi so taki, ki se nočejo držati predpisov nove vlade in nagajajo, kjer le morejo. Revolucionarna vlada je takoj v začetku spoznala to nadlogo in odprla je pripravljale tečaje za nove učne moči, ki so rekrutirane izključno iz revolucionarnih krogov in ne bo dolgo trajalo, ko bo ruska republika imela dovolj učiteljev, kakršnih potrebuje.

Sovjetska vlada je pa uvedla še drugi sistem izobrazbe, ki je velikega pomena za Rusijo. Vodičeli boljševiške revolucije se zavdajo, da s koncem civilne vojne, ko se vrne mir v republiko, se Rusija lahko pogreze nazaj v buržoazni sistem, če se milijonske mase ljudstva pravočasno ne otresejo nevede in velike zaostalosti v izobrazbi. Da se to prepreči,

je boljševiška vlada ustanovila organizacijo, ki stoji zunaj vladnega oddelka za šolstvo in prosveto. To gibanje je v rokah krajevnih svetov in komunističnih organizacij in je razpleteno po vsem ozemlju sovjetske Rusije. Imenuje se "proletkult", ki na kratko označuje besedi "proletarska kultura."

To je ogromna kulturna organizacija, ki se peča z razširjanjem knjig in s prirejanjem predavanj o političnih, ekonomskih in socioloških predmetov po vseh krajih, tako da dosega zadnjega delavca in kmeta.

V maju 1919 je imela organizacija konvencijo v Moskvi, katero je otvoril predsednik Lenin. V svojem govoru je dejal med drugim:

"Ponosni moramo biti na uspeh, ki ga vidimo v poldrugem letu na polju te, kulturo širše organizacije. Za uspeh se moramo najprvo zahvaliti naradni želji delavce in kmetijske mase po znanju. Kakor je na drugi strani težje organizirati učne moči, toliko lažje je bilo pridobiti ljudske mase za knjigo in predavanja, kajti revolucija je podrla tradicionalne kapitalistične institucije, ki so vezale Rusijo na imperialistično vojno in prizadale ljudstvu toliko gorja. Stare institucije nas več ne ovirajo, ali težko je dobiti zadostno število učiteljev, ki so sposobni za boj s temo, nevedo, barbarizmom in provincijalizmom, ki so dedščina starega sistema."

Pri našem prizadevanju za razširjanje proletarske kulture zunanaj šol smo morali računati s dvema glavnima ovirama. Prva je bila inteligencija, ki je smatrala delavce in kmetijske izobraževalne zavode za novo polje, na katerem naši razumniki lahko sejejo svoje individualne filozofične nazore o kulturi. Druga ovira je bila, ker je velik element srednjih slojev lokal izobrazbe v naših vrstah, pripeval pa ni nič novega za naš sistem. Te ovire bomo premagali in naša glavna naloga, je, da organiziramo proletarske elemente. Mušiku je treba največ šole. Zabitati si moramo v glavo, da vsakdo, ki zna čitati in pisati, se mora zavzeti, da sam nauči najmanj pet analifabetov čitanja in pisanja. Knjig nam manjka, toda porabiti moramo vse knjige, kar jih imamo in ki so kaj vredne. Ne smemo posnemati kmeta, ki je je vzel graščaku knjige in jih zaklenil v skrinjo v strahu, da mu jih ne vzame. Med ljudstvo s knjigami! Medtem pa skrbimo, da bomo organizirali sistematično mrežo knjižnic in čitalnic, ki poplavijo vso Rusijo in ki bodo pod kontrolo ene same organizacije. Če tega ne storimo in če ne organiziramo proletarskih mas kulturno kakor gospodarko, tedaj se naše revolucija lahko prelevi v buržoazno."

Na konvenciji je govorila tudi Lenina žena, ki je bila navzoča kot delegatinja. Dejala je, da se Rusija ne sme zanašati na socialno revolucijo v zapadni Evropi, temveč mora sama rešiti svoje probleme, ki so tipično ruski. Med te probleme spada neizobrazba mušika. Težko je organizirati nove socialne oblike življenja dokler ruski kmet skoraj v splošnem ne zna pisati ne čitati.

Francoski proletarijat in internacionala.

Sodrug Aca Pavlovič priobčuje v zadnji št. "Slobode" daljši članek o sedanjih smernicah socialističnega gibanja na Francoskem. Ker je treba, z ozirom na diskuzijo, ki se vrši v našem listu, orijentirati sodruga vsestransko, prinašamo tu glavne momente tega članka.

Znano je, pravi sodr. Pavlovič, da je velikonočni kongres francoske stranke odklonil predlog kijentalovev, da naj stranka izstopi iz druge in pristopi k tretji internacionali. Ta kongres je sprejel predlog minoritetjev pokazal, da francoski proletarijat prepričan, da se to vprašanje pretresa pozneje, ko se uredi razmere v socialističnih strankah posameznih narodov ter da se po potrebi obvaruje mednarodno edinstvo proletarijata. Z reorganizacijo internacionala naj se prične akcija mednarodnega proletarijata v sklad s teorijo in taktiko druge internacionala. Ognjevitvi minoriter Paul Faure se ni

obotavljal, zastopajoč to stališče in branec resolucije minoritetjev proti kijentalovev Lorijevemu stališču, izjaviti na kongresu, da hočejo pripraviti oni kijentalovci ki zahtevajo pridružitve k III. internacionali, meščansko vojno, med tem ko so socialisti minoriterji, za socialno revolucijo.

Od kongresa do sedaj ni ideja III. internacionala veliko napredovala v socialistični stranki. Desnice (mažoritetji) je seveda itak odklanjajo.

Ali, izvzemši kijentalovce, niti levica ne kaže posebnega nagnenja za novo internacionalo. Tudi najradikalnejše elemente v stranki — izvzemši Loriove kijentalovce — menijo, da je razdvajanje proletarijata v dve internacionali najhujši udarec, ki more zadeti našo idejo in da more od tega buržoazjska družba, katere obstanek je danes bolj kot nikdar v nevarnosti, pričakovati od tega le podaljšanje svojega kratkega življenja. Na konferenci francoskih, angleških in italijanskih sodrugov, ki se je vršila začetkom junija v Milanu je izjavil Louge: "Dve internacionali sta ravnotako nemogoči, kakor dve strokovni konfederaciji v isti deželi." Turati je nato izjavil ("Humanite" od 4. junija), da je razlika med italijanskimi socialisti in drugo internacionalo bolj formalna kot realna in da so oni izstopili iz druge, a niso vstopili v tretjo. Tudi na tej konferenci je prišla do jasne izraza želja, katero goje tamkaj tudi najskrajnejši elementi, da je treba ohraniti mednarodno enotnost proletarijata, ter da je treba to enotnost zahtevati predvsem v akciji, ki bo odgovarjala taktiki prejšnje internacionala, taktiki, ki so jo mnoge stranke ob vojni popustile. Zato naj uglednejši francoski minoriterji z Lougenom na čelu ter v soglasju z celo stranko, Renoddelom in Tomom, odklanjajo idejo, da bi se takoj sklicalo mednarodni kongres. Vsi ti menijo, da je treba pred vsem ustvariti mednarodno edinstvo v akciji, a da bo edinstvo organizacije prišla potem sama ob sebi. Zato gledajo, da kongres ne bo pred jesenjo. Računajo, da bodo dogodki ki stoje pred delavskim razredom vsake dežele, združili delavski razred najprej narodno, a takoj potem internacionalno. Revolucionarni časi, ki jih živimo, morejo izpeljati družbo iz politične in ekonomske desorganizacije, rešiti človeštvo, da ne pogine v bedi in trpljenju samo, če bo proletarijat edinstven in socialistično prežet, vodi akcijo svojega cilja, popolnega prenovljenja današnje družbe. Ta izkušnja imperativno naroča, da politične vse doktrinarne razlike, sektaški duh in alična nestrpnost, ter da se pred vsem zavaruje edinstvo bojujočega proletarijata.

Tretja internacionala si torej ni osvojila francosko socialistično stranko. Kijentalovci niso sicer še izgubili ves up. Ostali so še nadalje v stranki, ustanovili meseca julija komitet III. internacionala, da privede stranko v skupnost z boljševiško organizacijo v Moskvi. Pravih rezultatov pa vse to delo še ni pokazalo. Svoj neuspeh pri strokovno organiziranem delavstvu priznavajo sami. (Glej "La Vie Ouvrière" od 14. maja.)

Toda če si ni mogla III. internacionala pridobiti dosedaj pripadnikov v stranki, je našla v anarhističnih in sindikalističnih pristajih direktnega boja svoje vnete apostole. Anarhistični listi pripisujejo Leninu in Trockemu očetovstvo taktike, proklamirane s III. internacionala, dokazujejo, da je to bila zmirom taktika, katero so oznanjevali.

"La Vie Ouvrière" prinaša resolucijo italijanskih anarhistov, sprejeto na konferenci v Florenci 14. aprila, v kateri se čudijo, zakaj niso moskovski sovjeti imenovali njihovo organizacijo v pozivu na moskovski kongres za obrazitev tretje revolucionarne internacionala. Rezolucija pravi: "Konferenca pooblašča v namestu, da se bo na sejah tega kongresa, če bodo v resnici socialistične in puntarske, oživilo načela, katere je razglasila prva internacionala, ki je bila v Italiji izrazito bakunistična in anarhistična, odbor anarhistične unije Italiji, da stopi v zvezo z organizatorji tega kongresa, da bi na njemu bili sprejeti zastopniki skrajnih zahtev anarhizma."

Pristajši direktnega boja so posebno aktivni. Posebna komisija odbora za strokovno varstvo je izdelala in natiskala te dni "Manifest komunistične stranke". Francoska podružnica III. internacionala je že objavila svoje začame statute in pozvala na pristop.

Mimogrede omenim, da niso kijentalovci v tej stranki. Sodružnica Louise Sammoncan, tajnica komiteta III. internacionala je izjavila, da niti od daleč ne misli zapustiti socialistično stranko, kateri pripada "s arcem in mišljenjem že nad četrto stoletje", in da je namen komiteta katerega tajnica je ona, privedi v III. internacionala delavske socialistične komunistične in revolucionarne organizacije v celoti. Komunisti, anarhisti in direktaši, so seveda vsak s svoje strani roga, je povprašujejo: Kako more opraviti svoje stališče kot tajnica komiteta III. internacionala s svojim stališčem kot članica vodstva socialistične stranke, ki odklanja moskovsko internacionalo.

A niti kijentalovci niti direktaši niso tam najbolj goreči sovjetovci. So pa drugi, ki jih presega o ostrine jezika in brezobnostjo propagande. To so neki delavskemu in socialističnemu gibanju popolnoma novi ljudje, kateri hočejo, kakor sami pravijo, "pričeti vojno". Eden teh, Georges Anguett, ki v nedeljskem listu "Le tigre censure", dela za izobraževanja komunistične stranke, piše v 6. številki, da bi gotovo ostal radikalec, da ni bilo vojske. "V moji rodovini smo bili štirje brati od 25 do 30 let in smo živeli z eno dušo. Edini jaz sem ostal živ. Vojska je ubila ostalo trojico. Zakaj? Za Pirovo zmago, kakor pravi Clemenceau. Takrat sem zakričal: "Vse prej, kakor še eden". To je prvi razlogov, ki ga je tiral v mednarodni komunizem. Evo še drugega: "Revoluciram zmirom. Ko sem videl na eni strani razkošnost, a na drugi solze matere, ki si ne more kupiti niti najpotrebnejše, sem razumel, da družba, ki to dovoli, je grešna in fatalno obsojena na smrt". Kakor vidimo, ni po sredi nobenega socialno-političnega zapopadenja filozofsko-ekonomske doktrine, marveč zgolj čustvo in filantropija.

Pisec omenja nato, kako napadeno si taki ljudje predstavljajo diktaturo proletarijata ali enega samega človeka, in kako ostrí so njihovi napadi tudi na najbolj stare, počitene in izkušene voditelje, ki so z velikimi žrtvami sezidali delavske organizacije.

Brez pravega pomanja — pravi pisec — teorije in prakse delavskega in socialističnega gibanja, brez ljubezni do organizacije, brez čustva osebne odgovornosti napram proletarijata, ne more biti uspeha.

Omenja nadalje, kako razni provokaterji izkoriščajo ves ta položaj, kako je treba, da se iz vrtoglavih besed in teorij vrne mo na klasično polje socialističnega shvačenja ter zaključuje: Čitam in citiram vam to lepo mesto iz govora starega Bebelja na kongresu v Erfurtu: "Ni ni neprijetnejšega našim nasprotnikom, kakor naše tiho delo sveto cilja; nič bi jim tudi ne bilo ljubše, kakor da bi jim proletarijat nudil priložnost in možnost, da ga zdrobe s pomočjo sile. S tem nepretrganim delom, od katerega ne dovolimo, da nas samo malo odločijo, mi najodločneje miniramo sedanjo družbo. Največja napaka bi bila, če bi hoteli sedaj opustiti to izkušeno taktiko..."

V MEHIKI SE NASILI 30.000 NEMCEV.

Washington, D. C. — Nemški generalni konzul v Mehiki je prejel poročilo od svoje vlade, da se v Mehiki kmalu naseli tisoč Nemcev. Nemška vlada je obvestila svojega konzula, da so ti izseljeniki večinoma izučeni delavci in inženirji.

SODNIK JE DAL SVOJE KONKURENTE PRIGNATI PREDSE RADI ŽALJENJA SODIŠČA.

Miami, Fla. — Sodnik F. B. Stoneman, ki je obenem tudi urednik nekega tukajšnjega dnevnika, je dal privedi predse tri urednike pasportnega dnevnika radi žaljenja sodišča, češ, da so žalili s svojo kritiko sodišče v nekem članku.

JUGOSLOVANSKO REPUBLICANSKO ZORUŽENJE.

Izvrševalni odbor:

August Aučin, Mary Aučin, Juraj Bošnjak, Filip Godina, Frank Kerže, Martin V. Konda, Ethin Kristan, Juraj Kukovac, Tomo Lacković, Chas. Mistaković, Matt Pogorelec, Janko N. Rogelj, Wm. Russ, Nikola Stakić, Anton J. Terbovec, Jože Zavertnik.

Nadzorni Odbor:

Ivan Krešić, J. Kvartić, Joško Oven.

Financijski Odbor:

Filip Godina, J. Kukovac, A. J. Terbovec, Jože Zavertnik.

Tiskovni Odbor:

Ethin Kristan, Frank Kerže, C. Mistaković, Jože Zavertnik.

Glavni ured:

A. J. Terbovec, glavni tajnik; A. H. Skubie, pom. tajnik; Filip Godina, blagajnik.

Centralni Odbor:

F. Alesh, J. A. Ambrožić, L. Benedik, P. Berger, Jospina Birtić, F. Bostić, Anton Bezla, V. Cankar, F. Černe, Tomislav Čiček, F. Dollnar, Jos. Durn, J. Ermenc, J. Erić, A. Flander, J. Frank, J. Fiere, F. Gorenc, J. J. Judnich, M. Jurkas, J. Kalan, S. Kavčić, J. Koblar, F. Kochevar, A. Kodrich, J. Kokić, L. Kralina, A. Križmančić, J. Kunstelj, A. Lipič, L. Lotrić, J. Matičić, M. Mentony, I. Molek, T. Motz, J. Oblak, L. Pečenko, J. Petercel, M. Potnik, F. Rataje, J. Rezelj, A. Slabe, J. Seliškar, F. Sepich, A. H. Skubie, L. Sterle, A. Suler, J. Terček, J. Terčelj, L. Truger, M. Verbovec, A. Vidrić, Chas. Wessel, F. Zaitz, Chas. Zibert, A. Zornik, F. Zvanut.

Glasila:

Mesečnik: Čas; tednik: Proletarac; dvotednik: Glas Svobode; dnevnik: Prosveta, Enakopravost, Glas Naroda.

K. S. R. Z. pridružene in prijavljene centralizirane podporne organizacije.

Slovenska Narodna Podporna Jednota (približno 18,000 članov); Jugoslovenska Katolička Jednota (približno 8,000 članov); Slovenska Delavska Podporna Zveza s Dr. Sv. Barbare (približno 6,000 članov); Slovenska Svobodolomna Podporna Zveza (nad 5,000 članov); Jugoslovenska Podporna Zveza Sloga (približno 2,000 članov).

Vsa pisma in denarne priljubitve naj se pošiljajo na sledeči naslov: ANTON J. TERBOVEC, 3637-3641 W. 26th St., CHICAGO, ILL.

DEPUTACIJA J. R. Z. V WASHINGTONU.

(Nadaljevanje.)

ZASLIŠANJE A. H. SKUBICE:

Gospoda: — V tej deželi se je veliko govorilo in pisalo, da bodo imeli Jugoslavi na podlagi tajne londonske pogodbe vsakovrstna pristanišča, dobra pristanišča ob Jadranskem morju. Videli smo zemljevide, cirkulirane po vsej deželi, v časopisu in drugod, ki kažejo, da bo imela Jugoslavija železniške zveze s pristanišči na hrvaški in dalmatinski obali. Med Splitom, Šibenikom in Kninom je mala železnica, ki naj bi služila notranjini. Toda glavna pristanišča, ki naj bi služila Jugoslaviji so Trst in Reka. Zakaj? Ker vse železniške zveze vodijo do teh dveh in drugih pristanišč na jadranski obali. Na dalmatinskem obrežju ni nobenih drugih železniških zvez, izveniš ozkotirne železnice, o kateri sem omenil prej.

Senator Swanson: Kaj bi preprečilo, da se ne bi mogla ta ozkotirna železnica spremeniti v normalno?

Skubie: Stvar je namreč ta: Ta železnica je bila zgrajena samo do Knina. Dinarične Alpe, ki drže vsporedno z obrežjem so tako visoke, da do sedaj ni bilo mogoče graditi železnice preko njih, in celo Avstrija, ki je potrebovala železnice v tej deželi radi strateških in militarnih razlogov, ni mogla zgraditi teh železnice.

Senator Swanson: Ali je nemogoče zgraditi kako druge velike železnice in napraviti kako drugo veliko središče na tej obali?

Skubie: Ne mislim, da je nemogoče, nasprotno, verjem, če bi bili Amerikanci tam da bi napravili velike predore in prišli skozi. Seveda, česar se Amerikanci polotijo, tudi izvršijo. Vsaj jaz tako mislim, vendar tam je treba računati s tem, da je Jugoslavija v jako kritičnem finančnem položaju, Jugoslavija je skoro bankrotirala.

Tukaj je drug zemljevid, ki kaže železnice, kakor v resnici obstoje, namreč ozkotirne železnice in normalne. Ta zemljevid kaže, da vodijo vse železnice do Reke ali Trsta, ali do Soluna in Egejskega morja, ni pa nobene železnice, ki bi vodila do Jadranskega morja v bližini severnega dela Dalmacije. Vzemimo na primer slovensko deželo: Kranjsko, Goriško, Istro, Korosko in Štajersko. Ima železniške zveze s središčem v Ljubljani. To mesto je središče Slovenije. Od tu vzame kakor tri ure, da pride vlak na Reko, ali kakor štiri ure do Trsta. Sedaj pa, če bi Jugoslavi zgrabili Reko in Trst, ali veste, gospoda, kako dolgo bi vzelo tovar blaga iz Ljubljane do katerega koli drugega pristanišča? Ta tovar bi šel iz Ljubljane, doli na Zagreb in potem na Brod. To bi vzelo kakih 24 ur, gospoda.

Senator Brandegee: Kaj je daljava v miljah?

Skubie: Natančno ne morem povedati, ampak mislim, da je kakih 200 kilometrov ali nekako 150 milj. Na Brodu, ko pride tja, je treba izločiti in preložiti na vozove ozkotirne železnice. Ta ozkotirna železnica je samo tako široka (pokaže z roko). Samo šest ali sedem ljudi more sedeti v enem teh Pullman vozov, ako jih hočete tako klikati. In ko je na Brodu blago preloženo, gre doli do Metkovića ali Šibenika, kar vzame zopet nadaljnjih 24 ur, tako da prevoz blaga iz Ljubljane do dalmatinskih pristanišč vzame 48 ur. Toda, če bi Jugoslavija imela Trst ali Reko, bi vzelo samo tri ure.

Vidite, gospoda, to kaže, da Jugoslavija mora imeti Reko, ker ni nobenega drugega pristanišča, ki bi imelo železniško zvezo z notranjino deželo, izveniš te ozkotirne železnice.

In govore o narodnostih, ki žive na okupiranih krajih, so tam Slovani (Slovenci in Hrvati) in Italijani. Zapadno od reke Soče in na obeh polotokih Istrije žive pomembno. Opirajo se na tajno londonsko pogodbo, zahteva Italija vse kraje zapadno od vzhodne Goriške meje do Idrije, kjer je svetovno znani rudnik, kjer se koplje živo srebro. To vzamejo zase, potem gredo za dober kanonski strel od Ljubljane, do čisto slovenskega mesta, katero pričakujemo bo glavno mesto naše avtonomne dežele Slovenije, dela nove države Jugoslavije, od koder gre meja doli do Postojnske jame — o kateri ste že mnogi slišali in ki je mnogo večja kot ona v državi Kentuckiji — in potem zavije črta doli do Snežnika.

Za 150 do 200 kilometrov zapadno od te črte so sami Slovenci in Hrvati. Takorekoč na tem teritoriju, katerega zahtevajo Italijani, ni skoro nobenih Italijanov.

Senator Brandegee: Ne vam, če razumem dobro vašo zahtevo? Kaj drugo se naj napravi z Reko, kot to, kar je sklenila mirovna konferenca, Mr. Skubie?

Skubie: Jaz v resnici ne vem, kaj se je zaključilo glede Reke. Nič gotovega ni bilo sklenjeno.

Senator Brandegee: O tem se je govorilo. Če se je da Čehoslovakiji, potem boste zadovoljni, ali ne? Če mirovna konferenca da Reko Jugoslaviji, potem boste zadovoljni, ali ne?

Skubie: Vi mislite: Jugoslaviji?

Senator Brandegee: Da.

Skubie: Seveda, kar se tiče Reke, s tako razsodbo bomo zadovoljni, ker mi smo prepričani, da je italijansko prebivalstvo na Reki samo mal otok v jugoslovanski deželi. In to je fakt. Tu imam mal zemljevid, ki kaže, da so krog in krog Reke in celo v mestu samem Jugoslavi. In potem na milje in milje okoli so sami Hrvati, Slovenci in Srbi.

Mi trdimo, da bi morala Reka iz ekonomičnega stališča pripadati Jugoslaviji. O tem ne bi smelo biti prav nobenega obotavljanja. Zakaj? Vzemite na primer mesto New York. Tam imamo precej veliko italijansko naselbino. Kaj bi mi Amerikanci rekli na to, če bi prišla katera tuja vlada in rekla "Mi zahtevamo New York ravno radi tega,

ker je tam mnogo Italijanov. Zahtevamo ta del mesta." Jaz vem, da Amerikanci temu ne bi privolili, še manj pa, če bi katerikoli narod prišel v to deželo in rekel državi Kalifornija: "Mi zahtevamo tvoj San Francisco in tvoje pristanišče. Vse polno pristanišče imate na Atlantiku, New Yorku in ker tvorite del Zedinjenih držav, vam je vse eno, kje imate svoje pristanišče." Toda vi gledamo na nekaj drugega. Vsi vemo, da San Francisco spada Kaliforniji in Reka Jugoslaviji.

Senator Harding: Ali Vi tudi zahtevate Trst?

Skubie: Ne zahtevamo ga samo zase, ker naše mnenje je, da bi moralo biti to mesto internacionalizirano. To bi odgovorjalo želji prebivalstva mesta Trsta. Veliko se je bobnalo o tem, da se želi mesto Trst združiti s materinsko deželo, vendar temu ni tako. Tržaška trg, zbornica, skupina trgovcev, italijanske narodnosti, je proti temu, da bi Trst spadal pod Italijo. Oni so proti aneksiji, a žele pa ustvariti nekako lastno okrožje, ki naj bi prišlo pod mednarodno vladno. Seveda, mi Slovenci imamo okoli 60,000 svojih ljudi v mestu Trstu in vsa tržaška okolica je slovenska.

Slišali ste prvega govornika čitati statistiko prebivalstva na Goriškem in v Istriji.

Senator Harding: Kako upravo bi jim priporočali (namreč za Trst)?

Skubie: To je prepuščeno njim samim.

Italijansko prebivalstvo na Goriškem in Gradiško je na zapadni strani reke Soče, ta del imenujemo italijanski in mi Slovenci nismo nikoli tega zahtevali in se tudi ne spominjam, da bi mi kdaj zahtevali vso Goriško in Gradiško do stare avstrijske meje. Seveda ne. Mi vemo, da je večina prebivalstva zapadno od reke Soče italijanska in ta del, dasiravno je tam veliko Slovencev, tudi ne zahtevamo, ker vemo, da bo Italija, ki je šla v vojno na stran zaveznikov, favorizirana in da če bodo sploh dajali kakke usluge, bodo te dali Italiji. In ravno radi tega mi tudi ne zahtevamo ničesar, kar je Italijanskega.

Ne samo to, ampak na obrežju istrskega polotoka, to je na zapadni strani, je precejšnje število mest, kot na primer: Koper, Novi Grad, Poreč in Rovinj. Ta posamezna mesta štejejo po prebivalstvu od 10,000 do 50,000 duš. Ta mesta, takorekoč, tvorijo mala gnezda na zapadni obali Istrije, in tu je, kjer je italijansko prebivalstvo koncentrirano. Če greste 5 kilometrov ali 4 milje od obrežja iz teh mest, boste našli samo Hrvate, ki so del Jugoslovancov. In če vzamemo prebivalstvo teh mest in primerjamo s številkami ljudskega štetja, kakor tudi prebivalstvo zapadno od reke Soče, pronajdemo, da je Goriška, kakor tudi Istra, vzhodno od reke Soče in skozi doli od Trsta, izveniš oni mali pas, čisto jugoslovanski in če se ta teritorij da Jugoslovancem, ne boste našli na njem niti toliko Italijanov, kolikor je Slovencev, Hrvatov in Srbov v Trstu, za slučaj, da bi Italija v resnici dobila Trst, za katerega še sedaj trdi, da je njen.

Sedaj pa gospoda, ni nič več kot prav, da povdarim to le točko: En del Jugoslovancov, to so Slovenci, šteje komaj en milijon in pol duš. Mal je ta narod, ki je prišel v deželo, v kateri sedaj živi, v šestem ali sedmem stoletju in se je takoj, ko se je naselil oprijel poljedelstva. Prišla pa je tuja vlada in ga zasužnila za več kot tisoč let. Bili so pravi sužnji. Ta mali narod je bil skoro tisoč let brez narodnih šol, brez knjig, brez svojih sodišč. Če so poklicali pred sodišče uboga slovenskega ratarja, ki ni razumel drugega jezika kot svojega, so mu stavili vprašanja v nemščini. Toda kljub vsemu zatiranju in zasužnjevanju, si je ta mali narod dobro ohranil svojo narodnost.

V letu 1800, v času Napoleonovih vojsk, ne verjamem če so imeli Slovenci kaj knjig. Toda danes pa se lahko reče, da je med Slovenci samo 7 odstotkov, ki ne znajo čitati in pisati.

Gospoda, to je jako lep odstotek, da je ta mali narod miščast, da ima voljo in da se ga ne more zbrisati iz sveta.

Senator Brandegee: Ko govorite, da so bili sužnji, vi ne mislite s tem reči, da so bili v pravem pomenu besede sužnji?

Skubie: Do leta 1848 je bila fevdalna doba. Do tistega časa niso bili nič drugega kot navadni sužnji, glavno pa svoje gospodarje, tisti, bili so fevdalni najemniki, a sužnji, kot narod, bili so zasužnjeni.

Senator Brandegee: V letu fevdalne dobe so li dobili kako plačo za svoje delo?

Skubie: Jako malo, komaj za svojo ekvivalenco; to je vse. Toda v letu 1848 — to je v tistih časih, ko je Avstrija potrebovala Slovence in druge Jugoslavoce, ko ji pretil velik poloh in boj, kateri pa je zadel šele v tej vojni, jim je dala nekatere ustavne kravice, katere pa je kasneje cesar Frane Jožef ignoriral.

Senator Brandegee: Kakšna razlika je med Slovenci in Slovaki?

Skubie: Slovenci, naj vam razložim — mogoče vas bo zanimalo, da vam najprej razložim besedo "Jugo-Slav".

Senator Brandegee: To pomeni "Southern Slav"?

Skubie: Da, to pomeni "Southern Slav. Jugoslavi žive na Balkanu. Slovenci so balkanski Slovani, ki žive na severozapadnem delu Balkana, njihovi sosedje so Hrvati, potem pridejo Srbi in seveda tudi Bulgari, ki so tudi Jugoslavi.

Senator Brandegee: Ali se morete razumeti med seboj — to je govorite splošen skupen jezik?

Skubie: Lahko se razumemo. Razlika je samo v dialektu in Hrvat lahko razume Bulgara. V splošnem, mi eden drugega razumemo, se lahko razgovarjamo in čitamo knjige in drugo.

Senator Moses: Vsak, ki razume srbski jezik, lahko z vami govori?

Skubie: Da.

Senator Brandegee: Ali so érke enake kakor angleške?

Skubie: Slovenci in Hrvati rabijo latinico, Srbi cirilico, toda večina Srbov rabi tudi latinico.

Predsednik Lodge: Vi ne smatrate Bulgarov za čiste Slovane, ali da?

Skubie: Na Bulgare sedaj še ne računamo. Naš program je napraviti federativno republiko izmed Zedinjenim državam, tako da bo imela Slovenija svojo avtonomijo, Hrvatska svojo, Srbija svojo in Črna Gora svojo.

Senator Brandegee: Ali so Bulgari slovenske krvi?

Skubie: So. Govori se celo, da so tudi nekateri Grki bili pred stoletji Slovani. Kakor sem omenil takoj v začetku je sedaj vprašanje, ako bo Jugoslavija dobila Reko iz ekonomičnega stališča in one pokrajine severozapadno od Reke, ki so jugoslovanske. Jaz mislim, da argumenti in vzroki govore v prid Jugoslaviji. Ni nobene druge poti in to vprašanje se bi moralo rešiti pravilno, to je, da naj pristanišče, ki služi deželi, pripada dotični deželi in če bodo Jugoslavi potisnjeni od obrežja, pomeni to zanje ekonomsko smrt. Ali Jugoslavi hočejo živeti. Oni hočejo imeti trgovske stike z ostalimi narodi in morje je edino primarna, najcenejša pot za take stike. Mi ne želimo, da nam kdo pride in zapre Jadransko morje. Tudi mi ga ne maramo zapreti in če dobimo Reko in Trst, jih ne mislimo zapreti drugim narodom, ker smo mnenja, da pravičnost zahteva, da tisti, ki nimajo pristopa do morja, naj bi imeli vsaj neko pot, da pridejo tja.

Vse kar mi zahtevamo je pravičnost, gospoda, in jaz menim, da ta se nam bi morala dati. Hvala vam!

(Dalje prihodnjic.)

O DOHODNINSKEM DAVKU.

(Iz urada Tiskovnega Orseka J. R. Z.)

Prejeli smo brezovajno poročilo o razsodbi Pravnega Odsaka zveznega zakladničarstva v Washingtonu, v katerem se nam naznanja, da je imela naša deputacija, katere je bila v Washingtonu 4. septembra in storila potrebne korake radi oprostitve naših rojakov dohodninskega davka, velih uspeh.

Omeniti moramo, da sta bila sr. Hlača in Skubie osebno pri m. Jorja Millerju, načelniku pravnega odsaka za Treasury Department in po dolgem zaslišanju jima je bilo zagotovljeno, da se bo stvar vzela v pretres in da sinemo pričakovati odločilne besede v doglednem času.

Da je prišlo do te pravične in za naše rojake ugodne in koristne razsodbe grede zaradi gospodični Roche in gospodu Mladinec od Foreign Language Governmental Information Service in Dr. Goričarju, ki so se tudi potegvali za stvar in z nami sodelovali ter pomagali z nabiranjem materiala na podlagi katerega smo dokazovali, zakaj bi morali biti naši rojaki iz Kranjske, Goriške-Gradiške in Štajerske ravno tako prosti dohodninskega davka kot tisti rojaki, ki pridejo iz Dalmacije ali Istrije in Koroske.

Ker je ravno konvencija J. R. Z. pred durmi in je glavni urad precej zaposlen z drugim delom, zato prosimo vse one, ki so nam poslali prošnje za oprostitve tega davka, da nekoliko še potrpe. Takoj po konvenciji se spravimo na to delo in podamo nadaljne podatke.

Okoli sto delegatov iz vseh krajev Zedinjenih držav se je prijavilo za III. konvencijo J. R. Z. v Clevelandu, O. Mnogo jih pa bo prišlo, ki še niso prijavljeni, tako da se sme pričakovati najmanj 130 narodnih zastopnikov.

Stavka.

Navadni ljudje se zanimajo le za izvanredne dogodke v življenju. Za vsakdanje dogodke se pa zanimajo le izvanredni ljudje. Na pesnika, pisatelja napravi vsak najmanjši življenjski dogodek vtis, medtem ko so navadni zgodovinarji le poročevalci senzacij v svetovni zgodovini, ki skrbno zabeležijo vsako nezgodo, umor, uboj, rop itd. Zategadelj si je tudi težko ustvariti pravo sliko o življenju ljudi v prejšnjih dobach.

Seveda bi morali verjeti, da ljudem, ki so živeli v eni in isti dobi, ni treba premagati takih težkoč. Ali temu ni tako? Razredna razlika, ki deli današnje človeško družbo, povzroča, da izobražence, ki je prav navaden človek, postane pozoren na delavce žele taktat, ako nimajo dela v svoji stroki, in jim brezposelnost grozi z lakoto in drugimi neprijetnimi reči, ki so z njo v zvezi, ali če delavci zaštrajkujejo.

Štrajk vznemirja takozvanega izobražence, posebno če traja dolgo in pride do spopadov med štrajkujočimi delavci in najemniki ali privatnih podjetnikov. V takem slučaju so izobražence čuti prizadetimi in dela zaključke o organiziranih delavcih, ki so popolnoma napačni in krivi.

Včasih pa začneva točka, na katero gradi izobražence svoje mišljenje in zaključke, ni napačna. V resnici je štrajk za strokovno organizirano delavstvo izraz solidarnosti, ki se aktivno izraža. Vpravi ta izraz obžudovanja vrede solidarnosti v dobi štrajka, lahko opazimo vsakdo, ki se zanima za štrajk. Delavci so tesno združeni, vsakdo je pripravljen žrtvovati vse, da pomaga do zmage. Delavci se ne boje nevarnosti, ki jih ogrožajo, pripravljeni so položiti vse na žrtevnik za skupno stvar.

Razne stavke, ki se zdaj vije radi neznane draginje, potrjuje to pravilo. Komaj so najemniki zagrabili stavkovno stražo in jo odgnali v zapor ali tovarno, takoj prevzame drug delavec mesto stavkovne straže.

Delavci drugih strok, ki delajo, pa s prispevki podpirajo stavkovno armado, da vztraja v boju in se premagana ne vrne vrne na delo. To je gotovo lep izraz solidarnosti, ki je eden najvažnejših pojavov za nastajajočo novo in pravo kulturo.

Ali vsako pravilo pozna tudi izjeme, ki le potrjuje, da je pravilo pravilno. Solidarnosti ne goje vsi delavci. Med njimi so ljudje, ki niso značajni in ne vidijo v drugem delavcu svojega brata, svojega razrednega tovariša, v privatnem podjetniku pa svojega nasprotnika. Ti ljudje so stavkoki in najemniki, ki so se prodali privatnim interesom, da bi z brutalno silo in podlim izdajstvom oropali svoje štrajkujoče in solidarne tovariše za sadove zmage. Ako bi ne bilo teh izjem — izdaje — po tem bi bili uspehi delavstva mnogo večji, kakor so dandanes.

Dejstvo ostane, da je manjšina delavstva, ki tvori gonilno silo za zavedno akcijo, ohranila solidarnost misel tako čisto in da je razume s tako odločnostjo spreminjati v dejstvo, da zaključijo največje obžudovanja.

Delavske manjšine, ki so postale precej močne, nam kažejo razvoj delavskega gibanja, ki ima za podlago vzajemno podporo in smatra štrajk za najodločnejše orodje.

Vedel tega je važno, da vprašamo, kako se je to čudno čustvo solidarnosti razvilo in kako se bo razvijalo v bodoče, da bodo velike stavke končale z uspehom.

Vsako do odgovoril materialna beda je delavci prisilila do boja. Noben človek ne taj, da lakota, brezposelnost, nečloveško ravnanje, slaba stanovanja in drugi taki blagoslovi, katerih so

deležni le delavci, ne vplivajo na delavce. Ali delavci je tudi človek, ki ima ravno take občutke, kakor jih imajo privatni podjetniki. Delavci hrepeni po kulturnem življenju, ker smatra sebe za človeka. Delavci občuti, da se ga povsod zanije, da se ga smatra enakopravnim, da se ga ponizuje in tlačiti kot človeka druge vrste. Iz tega se rodi čustvo solidarnosti, spoznanje, da vsi delavci tvorijo veliko družino, ki je raztresena po črnem svetu, katero so povsod enako preganja, izkorišča in zanije.

Tako prišena potem boj za višjo mezo, krajiš delavcev, za dostojanstvo tlačene in izkoriščane človeka, ki mora služiti gospodarju, ker nima posesti. Iz posameznih delavcev, ki so občutili, da so brezpravni hlapi gospodarjev, se je rodilo čustvo solidarnosti, ki je potem delavce združilo v strokovni organizaciji, da se v današnji družbi lahko bojujejo uspešne proti svojim tlačiteljem in da nadaljujejo ta boj, dokler ne zmaga.

Vsak štrajk nam dokazuje, da se je v delavstvu izražala velika moralna sprememba, da se brezposelnost razred naveda svoje moči in spoštuje samega sebe. Štrajk je najboljša agitatorično sredstvo s katerim se prebudi iz duševnega spanja tudi tiste delavce, ki so verjeli v bajko, da je vedno tako bilo na svetu in tudi tako ostane. Štrajk je tudi vzgojevalno sredstvo, ker delavci uči, da se morajo organizirati kot razred politično, ako hočejo, da bodo štrajki zanje končali z zmago, in da se čimprej dosežejo človeške življenjske razmere. V štrajku spoznava delavci, da je glasovnica silno orodje, s katero lahko pomeče najemnike privatnih interesov iz vseh občinskih, okrajnih, državnih in zveznih uradov, in jih nadomesti s tovariši iz svoje srede.

Delavci lahko smeteo trditi: Potrebujemo štrajke, ker nas uče spoznavati vso lakomnost današnjih profiterjev in privatnih interesov, ker nas vzgajajo za ljudi, da se bojujemo za vse, kar je lepega in vzičenega na svetu, za višjo in pravo kulturo, za srečo vseh ljudi na zemlji.

DVA BANDITA PRIJETA.

Whiting, Ind. — Okoli šestih zjutraj je privozil v Whiting blaten avtomobil. Iz njega so stopili trije neznanec in odšli v bližnjo restavracijo. Neki gost je opazil pri enem neznanec, da mu tiči v zadnjem žepu samokres. Obvestil je policijo. Preden je dospela policija na lbo mesta, so neznanec pozatrkovali in se odpeljali k postaji Standard Oil kompanije ju gazolin.

Odposlani so bili trije policaji proti oljni postaji. Komaj so jih neznanec ugledali, so nanje odpeli ožen iz samokresov. Poskakali so na avtomobil in se skušali odpeljati. Policaj Sutterfield je skočil na avtomobil in oddal en strel na bližnjega bandita, ki je takoj spustil svoj samokres in se prijel za roko.

Bitka je zdaj postala splošna. Banditje so drveli do bližnjega bloka, kjer so zapustili avtomobil. Medtem se je pridružil policaj Oscar Petty, ki je takoj dobil krogo v nogo. Banditje so tekli, kar so jih nesle noge. Prvi je opekel neki Frank Moran, drugi pa Geo. Gray, tretji bandit je pa odnesel pete.

Banditje so malo preje, preden so dospeli v Whiting, oropali Anthony Foshnerja za sedem sto dolarjev, diamantni prstan, kravatno iglo in avtomobil.

TATOV SI ODNESI 2GA. NJE.

Chicago, Ill. — Neznani slikovci so vlomili v skladišče tvrdke P. D. Lue & Co. in odnesli 270 zabojev žganja, ki ga kompanija cen

na \$8,100.

DOPISI.

Bear Creek, Mont. — V tukajšnji premo-garski naselbini je na seljenih precejnjo številu Slo-venov. Delamo bolj počasi, toda kljub temu prihajajo delavci iz bližnje okolice, večinoma farinarji, ki so obdelali svoja polja.

Družabno življenje je bolj mrtvo in redko, kadar se vname kakšna ostra debata z ozirom na politiko. Kajti nekateri rojaki se sploh ne zanimajo za nobeno stvar, toda zabavljajo pa čez vse. Najbolj glasni so pa ravno oni, ki nič ne štajo in tako pride včasih do jako burnih debat. Zadnja svetovna vojna je pustila precejšnje sledove za seboj med tukajšnjimi rojaki. Zahvaljajo čez vsa koristno in nekoristno stvar, ako ravno imamo vsi skupaj samo en cilj, zboljati delavske razmere in si olajšati življenje. Vsakdo ima drugače začetano pot in druge cilje.

Najbolj nevarno je pa pričeti kak govor o politiki. Tedaj se go-tovo zameri oni, ki prične dokazovati, da bi bilo to in ono potre-bno v našem boju za delavske pravice. Kajti nasprotnik se bo žutil užatjenega in premaganega in prične zabavljati, posebno če ako je telesno krepkejši razvit kakor oni, ki mu dokazuje, da je na napačnem potu, čez, "kaj bo taka sirota kaj vedela, ker bi ga lahko s prsti zdrobil." Tak je ko-nee navadno vsake debate. Raz-umno, da pri takem argumentir-nju velja največkrat glavno vlogo denarni močnjak, kdor ima bolj rejenega, je bolj učen, oni pa, ki je bolj lahek v žepu, pa ne zna nič in ne ve nič. Pred kratkim sem čul naslednji pogovor: "Tu vse skupaj ni nič, ta politika. Ljudje naj bi lepo mirno skupaj živeli kot pred vojno, pa bi bilo dobro." Mož je sicer dobro povedal in mogoče še lažje mislil, a konec debate je bil pa, sledeči: "Seveda, nam Slovencem je naj-bolj treba znanja politike, ker smo sami delavci. S politiko se ti jemlje svoboda in kruti in ne sa-mo tukaj v Ameriki, tudi v vseh drugih deželah, kjer živi delavci." Ne razumem, kakšen je tak človek, ki se za nobeno stvar ne briga, ki se ne briga, kaksi može so izvoljeni na merodajna mesta in to od občinskega sluga do pred-sednika Združenih držav, sploh na vsa mesta, kjer se sklepajo in urejajo postavne in zakoni. Ne razumem onega, ki se ne briga, kdo bo novoizvoljeni župan, ali ho naklonjen delavcem ali pa pri-vatnim velepodjetnikom. Onega, ki se je izrazil, da je zanimanje za politiko za delavca škodljivo, torej ne zanima, kdo bo za župa-na izvoljen in kako bo postopal v skladu stavek z delavci. Njemu je torej vse eno, ali pokliče žu-pan v mesto, kjer se vsi stavlja za boljše plačo in boljše delavske razmere, milico, organizira pri-vatne stražarje, kateri potem na-padajo mirne delavce in pomaga-jo glomasti stavki? Seveda na to bo odgovoril, da to ni politika. Prijatelj, motiš se. Ako bi se mi delavci prej zanimali za politiko in volitve, kdo bo sedel na me-ro-dajnem mestu, prijatelj delavcev ali pa privatnih velepodjetnikov, bi bilo ob času stavke v marsika-terem kraju drugače, kot je pa že bilo. Ker je pa nekaterim "vse glih", kdo sedi "tam" in se ne zanima za volitve in ne iščejo prilike, da bi tudi sami volili, so pa večinoma v vseh krajih naj-večji nasprotniki delavstva na merodajnih mestih.

Nekateri zopet hvalijo Nemce, kako so "kajti." Dobro, uči se od njih in spoznal boš, da je vsak Nemec politikar in narodnjak. Gotovo, da so v nekaterih ozirih še vedno nazadnjaki, ker se tako vneti za svojega kajzerja, v ka-terem vidijo steber Nemčije in ga imajo za nekakega polhoga. Toda povprečni Nemec je hudi narodnjak in to brez ozira na strankas-tvo ali versko prepričanje. Pri vsakem Nemcu je prva stvar na-rodnost. Kaj je pa pri nas Slo-venih? Narodnost je navadno zadnja stvar. Koliko prepira je bilo že zaradi same narodnosti, Slovan Slovana črni — delo pre-jknih monarhistov raznih držav. Ko bi bili mi Slovani v narodnem oziru tako združeni, kot so Neme-ci, bi bili vsaj v enem pogledu združeni — v narodnem in v po-števani bi bili veliko bolj pri dru-gih narodih in vladah. A trko, kot smo sedaj, pa po pravici re-čeno, sami ne vemo, kaj smo in kaj bomo. — (Dalje jutri).

Franklin, Kans. — Akoravno je tukajšnja naselbina še precej ve-lika, kljub temu se le redko ogla-si kdo s kakim dopisom v javno-sti.

Delavske razmere so skoro ve-činoma iste ko po drugih naselbi-nah. Zaslugeh nikakor ne odgo-varja sedanjim draginji raznih ži-vljenjskih potrebščin. Suša velika in utujen premogar, ko pride z dela, nima ničesar, da bi se po-krepil. "Blagoslovljene" (?) raz-mere, katere bi edino še privo-šila preojenemu nemškemu kaj-zerju, ki bo pa najbrže še užival veliko čast, ker je pričel zadnjo krvavo vojno, kot so jo že drugi pričeli kot Ludendorff, Tripitz itd. Seveda svet se suče in izpremi-nja. Upam, da se bo izpremenil korenito in sicer v prilag zatira-nim in izkoriščanim.

Na društvenem polju še dosti dobro napredujemo, akoravno se nekateri člani premalo zanimajo za društvene seje. Posebno se to opaža pri tukajšnjem ženskem društvu "Sesterska ljubezen" št. 187 SNPJ. Le redke so članice, katere se redno udeležujejo sej, večinoma vse imajo ono slabo že-nsko lastnost, da se ne udeleže se-je, in da potem kritizirajo proti svojim prijateljicam in znanam glede kakga sklepa društvene se-je. Opozorjam članice, da to ni prav nič častno. Vsaka naj se u-deleži društvene seje in naj na isti izrazi svoje mnenje, debatira in stavi predloge ter iste podpisa in glasuje. Jaz mislim, da ima vsa ka vsaj enkrat na mesec eno ali dve uri časa, da se udeleži seje.

Dolžnost vsakega člana je, da se redno udeležuje društvenih sej in tako deluje v korist svojega društva in jednote sploh. Isto pravilo velja tudi za ženske članice. — **Članica društva "Sesterska ljubezen", št. 187 SNPJ.**

Sublit, Wyo. — Tukajšnja o-kolica je prava pušča in naj-brže se je Bogu svet pokvaril, ker ne raste ničesar drugega kot pelin. Radi tega tudi ni čudno, ako smo tukajšnji rojaki pri vsa-ki stvari tudi bolj počasi. Delo-valo in agitiralo se je že večkrat, da bi ustanovili dramatični ali pevski klub, toda neke neznane sile so vedno preprečile vsak po-zkus.

Poročano je že bilo, da je tu-kajšnja krajevna organizacija priredila zabavno veselico 30. av-gusta zvečer, katere se je do-sti povoljno izvršila, akoravno se je komaj polovica tukajšnjih ro-jakov udeležila te veselice. Dolž-nost nas vse veže, da pomagamo osirotelim otrokom v stari domo-vini in v sled tega je tukajšnja krajevna organizacija JRZ skle-nila na svoji zadnji redni seji, da prispeva iz društvene blagajne sto dolarjev za bedne otroke v stari domovini, ker ravno oni se nahajajo v največjem pomanjka-nju. Kot prispevek za drugo se-rijo narodnega davka pa 45 dolar-jev v gl. blagajno JRZ.

V imenu tukajšnje krajevne organizacije JRZ se najsrčneje zahvaljujem vsem udeležencem zadnje veselice, posebno pa ro-jakom iz Diamondavilla in Glen-coe, ki so se udeležili te veselice v tolikem številu. Pokazali ste stem, da je vaša resna volje po-magali vsem, kateri so potrebni pomoči. Organizacija je storila svojo dolžnost do naroda v sta-rem kraju.

Apeliram pa tudi na druge or-ganizacije, katere se še niso od-zvale pozivu nedolžnih žrtve v stari domovini, da prirejajo ve-selice v ta namen.

Organizacija JRZ napreduje prav dobro in ima vedno več u-gleda tudi pri tujih narodnostih, kajti vsakdo izprevidi, da je edi-no, ta organizacija ustanovljena na pravi podlagi in da se bori za pravo svobodo zatirane-ga naro-da. V sled tega bi moral biti vsak Jugoslovani član te organizacije in jo podpirati gmotno in moral-no. Čina večje bi bila naša moč, tem več uspeha bi imeli.

Vojna je že davno končana, to-da boji se v kljub temu še vedno nadaljujejo po vseh delih sveta, boji delavstva proti privatnemu izkoriščanju, imperijalizmu in monarhizmu. Ti so izzvali svetov-no katastrofo in izgubili so. Za časa vojne so polnili žepa z milio-ni in še jim ni dovolj. Njih izko-riščanje na vseh poljih se še ve-dno nadaljuje in vedno v večji meri in delavstvo je že izčrpano do skrajne meje. V sled tega ni vrše stavke v vseh industrijskih središčih in žal v največ slučajih

morajo delavci podlež dobro ar-ganiziranemu izkoriščanju in ra-di zaslepljenosti nekaterih delav-cov. Mesto da bi delavce podpiral drug drugega se pa še velikokrat prigodi, da mu nasprotuje. In ra-zno radi tega počasi, privatnih velepodjetnikov lahko ohladi mi-lijone delavstva. Proti temu i-ma delavstvo samo eno sredstvo in sicer delavske strokovne in po-litične organizacije, česar pa ne-kateri delavci še ne morejo in ne-žejo priznati. Že od množičnega se-ma se sliši, ki je rekel: "Kaj mi hoče unija? Saj nimam nobene bolniške podpore od nje. Ni za drugega, kot da plačujemo". Ta-ke in podobne bedastoče moram včasih poslušati. Rojaki delavci, to je samo zaslepljenost in neum-nost. Gotovo, da ne dobite bolni-ške podpore, toda delavska stro-kovna organizacija vam daje pod-pore v boju zoper preveliko pri-vatno izkoriščanje. Ali se ne bo-juje ona za boljše plačo, bolj-še delavske razmere in druge u-godnosti? Ali se ne spominjate več, kako so bili delavci izkori-ščani, ko še ni bilo organizacij? Ali ne vidite izkoriščanje delav-cov v podjetjih, kjer delavci ni-so organizirani? Isto je tudi z de-lavnikom. Ko se je prišlo giba-nje za osebnimi delavnikom, so ne-kateri jamrali, ja kaj bom pa za-služil, saj še sedaj ne morem ničesar, ko je deseturni delavnik. In ravno tako je tudi sedaj, ko se deluje, da hočemo šesturni delav-nik. Toda ti duševni reveži na ne-pomislijo, da smo morali delati pred nekaj časom po deset do 14 ur na dan in sicer za polovino ni-žjo plačo, kot je sedaj. Vse to pri-dobivje je delo organizacije.

Sedaj se vršijo konvencije raz-nih delavskih strokovnih orga-nizacij. Kak uspeh bodo imele, bo-homo kmalo videli. Zelo priporo-čljivo bi bilo, da bi vse strokovne organizacije pričele skenpo boj proti privatnemu izkoriščanju, ker le v tem slučaju smo si lahko svesti zmage. — Poročevalec.

Wheatland, M. D. — Česar se človek enkrat navadi, to mora po-tem vedno imeti. To sem občutil tudi jaz, ko mi je potekla naro-čnina "Prosveta" in radi tega sem jo takoj zopet ponovil. Kajti dobrega slovenskega časopisa človek vedno potrebuje, posebno pa še tukaj, kjer ni dosti Sloven-cov naseljenih.

V tukajšnji okolici so naselje-ni večinoma sami Nemci, ki so pa letoš nekoliko poparjeni. Prejšnja leta so bili jako ponosni in so se nekako zaupljivo ozirali na dru-ge narodnosti. Kolo časa se je pa zasukalo. Zadnjič sem obiskal nekega mojega soseda, ki je tudi Nemec. V pogovoru mi je omenil, da ni bilo pravilno, kar je bilo p-bitih toliko nemških vojakov. Rad bi mu omenil, kdo je pa za-krivil to, toda ker sem ga poznal, da je zelo razburjiv, sem raje molčal.

Tukajšnji nemški farmerji so jako pobočni in se držijo strogo svojih verskih obredov. So nam-ree luteranci; iz katoličanov se pa norčujejo. Drugače so še pre-cej uljudni in se radi pogovarja-jo z vsakim. — Hibbinčan.

Indianapolis, Ind. — Iz tukaj-šnje naselbine so pričeli pribli-žiti vzadnjem času zelo pogosto razni dopisi v slovenske liste. V teh dopisih se velikokrat opaz-razne neutemeljene in nesmiselne izjave napram raznim tukajšnjim rojakom, kar ne dela nobene ča-sti tukajšnji slovenski naselbi-ni. V sled tega opozorjamo dopi-snike, da naj opustijo to slabo navado, da ne morejo nobenega dopisa spisati brez neutemeljenih napadov na razne osebe ali pa or-ganizacije. S tem se preprič se lo-povečuje, nikakor pa ne omili-je. Ako bi razni dopisniki poro-čali resnice, bi njih ne imel nič proti temu, toda ker je večina dopisov neutemeljenih, so se pa pričeli nekateri rojaki pritoževati, čemu prinašajo listi dopise ta-ke vsebine. Pustimo rojakom, naj live kakor jih je volja, bodo že sami prišli k zavesti, da so na ne-pravi poti.

V zadnjem času so bili celo na-padeni nekateri člani SNPJ in naročniki "Prosvete" in sicer po-polnoma neupravičeno.

Čemu delati preprič med delav-ci, ker smo vendar vsi trpeli in vsi izkoriščani od privatnih vele-podjetnikov? Napadi tudi nikor ni koristni nikomur in tudi se na-predku

Opomnjenim razne dopisnike, da naj se v bodoče prej prepriča-jo, predno bodo kako stvar posla-li v priobčitev. — Josip Zore in Josip Gašnik.

Rock Springs, Wyo. — V tu-kajšnji naselbini je dobroznani rojak Joe Omeje, edini sin v tu-kajšnji naselbini občesplošnega rojaka in tajnika društva "Tudajava" SNPJ John Omeje-a, ustrelil lovskega čuvaja John Buxtona dne 14. septembra t. l. popolden nekoliko ob čisti uri.

Omenjeni fant je šel na lov v družbi svojega tovariša in sicer brez vsake pravice. Dogodilo se je pa, da ju je zasledil lovske ču-vaj John Buxton, ki se je pred kratkim vrnil iz armade, ter od-vzel lovske puške Joe Omeje-ter ga pozval, da naj gre z njim v mesto. To je pa menda razkači-lo Joe Omeje, da je vzel iz žepa samokres, katerega je imel vedno pri sebi, nameril na lovskega ču-vaja ter se izjavil, da ne gre ni-kamom. Čuvaj se je obrnil ter šel proti njemu, nkar je oddal Omeje strel. Čuvaj se je ustavil in Omeje je oddal še en strel. Te-daj je čuvaj odrgel puško ter hitel proti svojemu avtomobilu. Tedaj je Omeje oddal tretji strel, ki je bil usodopolen za čuvaja. Padel je na tla ter se ni več zare-dol. Njegova žena ga je takoj a pomočjo drugega odpeljala z av-tomobilom, a katerim je čakala na svojega soproga na cesti, v bolnišnico, kjer je umrl v par mi-nutah.

Omeje je hotel pobegniti, toda aretiral ga je prej, predno je vzel slovo od tega kraja, šel ter ga odvadel v zapor, kjer sedaj čaka obravnave. Star je čele okrog 17 let.

Tu je zopet resno svarilo za vse starše, ki pustijo nedorastlim o-trokom strelno orožje. Za take o-troke je le lesena ali pa bezgova puška, s katero ne morejo seba ali druge osebe raniti. — Neurečnemu očetu moje naji-skrenjejo sožalje.

Poročevalec.

Cleveland, O. — Z ozirom na tako veliko število rojakov v tu-kajšnji naselbini še vse premalo delamo na političnem kakor tudi na gospodarskem polju. Vse se mi zdí nekako mrtvo ali zaspalo. Le tu in tam se kateri oglaš v kakem listu s svojim dopisom, v ostalem smo nekaki lokalni patri-otje. Ako prične kdo izmed roja-kov delati, se takoj oglašajo na-sprotniki ter pričnejo kritizirati njegovo delo in na ta način se on izgubi vse veselje do dela. To se posebno opazi pri društvenih se-jah. Velikokrat se pripeti, da je stavljenih precej predlogov, ko-risnih za društvo, ki pa propa-dejo v sled premalega zanimanja. Rojaki, katerim je v resnici mar napredek slovenske naselbine, se vedno opazijo pri vsaki priredi-tvi, ker se ne ustrašijo nobenih žrtve in nobenega truda, toda ne-kateri so pa mrtvi za vsako delo. Zadnjič je je čust in hvala mar, za drugo se ne briga.

Prihodnja nedeljo se prične konvencija "Jugoslovanskega re-publiškega združenja" in pri-pravljajni odbor se trudi in dela z vsem močmi, da se ista prične kar najslavneje. Konvencija se bo odvijala v velikim demon-stracijskim pohodom, ki se vrši v ne-deljo popoldan. Pričakuje se ve-lika udeležba od strani rojakov in tudi pozivam vse zavedne Sloven-ce v Clevelandu in bližnji okolici, da se udeležite tega pohoda v ko-likor mogoče velikem številu, da pokazemo drugim narodom, da se zavedamo sedanjega neupolne-ga časa za slovenski narod in da smo na straži za naše pravice. Ta slavnostni pohod se lahko izvrši z največjim uspehom, ako se vsi Slovenci zavedamo naše dolžno-sti in da se vsa društva odzovejo pozivu tajnika tukajšnje okrožne organizacije JRZ in upam, da se bodo. Ne bi bilo častno za dru-štvo, katero bi zavrglo dotični po-ziv in ignoriralo vso stvar. S tem bi pokazalo, da mu je vseeno, v kakih razmerah živi slovenski na-rod in kaj si mislijo drugi narodi o nas. Vzemimo za vzgled druge narodnosti in posnemajmo jih.

Posebno opozorjam slovenske fante, ki so služili v armadi Stri-ega Sama, da se udeležite tega sla-vnostnega pohoda v polnem šte-vilu. Pokazali boste s tem da ste bili zvesti borci za demokracijo in da ste še vedno istih načel.

Deluje se tudi, da bi dobili ko-likor mogoče veliko dečkov in de-

kle, ki bi se udeležili slavnostne-ga pohoda. Bilo bi nekaj krasne-ga, ako bi bilo mogoče priprav-ljalnemu odboru aranzirati vsa spreved po začetnem programu. Prepričan sem, da bodo rojaki pomagali odboru in mi bi na ro-ko v vseh ozirih, da bo ta pohod v resnici nekaj slavnostnega in krasnega in da se ne bodo ozirali na nekatere nasprotnike, ki se ne morejo otresti še kraljevih veli-čanstev in mislijo, da nobene pa-ra-de ne more biti brez kronanih glav. Ne ozirajte se na te nazad-njake in njihove škodoželjne kri-tike, ampak udeležite se kratkega pohoda, ki bo pa toliko bolj veličasten in pomemben.

Pohod se prične, kakor je raz-vidno iz programa, na 17. česti in St. Clair ulica in se vrši po 17. ce-si do Euclid ulice po Euclid na "Public Square", po Superior uli-ci, vzhodni 9. česti in po Woland ulici do "Moos" dvorane, kjer se vrši konvencija. Pohod se prične ob dveh popoldne. Podrobnosti so razvidne iz programa.

Apeliram še enkrat na vse ro-jake in posamezna društva, da se udeležijo tega pohoda polnoštevil-no. Nikomur ne sme biti žal malo časa, katerega bo zamudil. Tu gre za velepomembno stvar, za ugled in koristi celokupnega slovenske-ga naroda. Torej na svidele 28. septembra pri paradi. — A.

Konvencija zdr. premo-garjev v Clevelandu.

Cleveland, O. — Gdč. Rone Sullivan je v svojem govoru po-zvala konvencijo, da naj posre-duje pri vladi, da bodo zopet na-stavljene one telefonistke, ki so bile izprte. Izvršujoči predsednik Lewis je pri tem omenil, da bo konvencija izdelala primerno re-solucijo; in jo predložila vladi, da naj se odstavi glavni poštar Bur-leson, ki je poleg drugih odgovor-nih oseb največ vzrok slabih raz-meh v telefonskem obratu.

"Mati Jones" je bila burno po-zdravljena od vseh delegatov, ko je prišla v dvorano. Večina dele-gatov sploh ni znala, da je ta ženska prvobornilka v Cleve-landu. V svojem govoru je poziv-ljala navzoče delegate, da naj po-magajo jeklarskim in železars-kim delavcem. Omenila je: "Ako je sploh kdo opravičen da vaje pomoči, jeklarski in železarski de-lavci so upravičeni v polni meri. Ako kdo izmed vas hoče videti skrajno človeško ponižanje, naj gre z menoj v naselbine, kjer prebivajo ti delavci. Bila sem v teh naselbinah več mesecev ter pomagala delavcem da so se or-ganizirali in radi tega so mi do-bro poznane vse te razmere. Nav-zoča sem bila zadnja nedeljo na shodu v Monessen, Pa., na kate-rej je bilo navzočih nad 18,000 delavcev. Vprašala sem jih, ko-liko delavcev se bo pridružilo stavki železarskih in jeklarskih delavcev. Vzdignili so vsi roke. Železarski in jeklarski delavci se bodo organizirali, ako je to ljubo jeklarski kompaniji ali ne. Sodnik Gary se ni hotel ozirati na poziv predsednika Wilsona, ko ga je slednji pozval, da naj zasliši delavski odbor. Jaz bi bila rada v tem slučaju predsednik Zdr dr-žav, in tedaj bi videla, ali bi se Gary branil sprejeti delavce. Sta-ka se prične v ponedeljek, 22. t. m. in izid te stavke je veliko te-žer na premogarljih." S svojimi karakterističnim govorim je vzbudila veliko smeha pri poslu-šalcih in ravno tako burno odo-bravljaje in aplavz.

Deseta in enajsta seja.

Cleveland, O. — Konvencija je zavrgla resolucijo krajevne po-družnice v Washoe, Mont., v ka-terih je bila zahteva za ustano-vitev "ene same velike unije". Za-vrgla je tudi resolucijo od iste podružnice, da bi se organizacija "United Mine Workers of Ame-rica" ločila od "Ameriške delav-ske zveze". Kako se domneva sta bile obe te dve resolucije delo "I. W. O." propagator. Ravno tako je zavrgla resolucijo glede splo-šne prohibicije, ker je bila kon-venčni mnenja, da je ta zadeva moralnega značaja in da nima nobenega direktnega stika z de-lavstvom.

Sprejete so pa bile sledeče re-solucije: Glede amerikanizacije; za skupno delovanje za združne prodajalne, proti militarizmu in proti nastavljanju kaznjencev v premagorjih.

Pri glasovanju so propadle še sledeče resolucije: resolucija, na-sprotna naturaliziranju članov organizacije U. M. W. of A., za-htevo priznanja prvega maja kot splošnega delavski praznik in da se to zahteva tudi od vlade ter da naj konvencija indorsira ta pra-znik kot obligaten praznik za vse delavce, da mora biti vsakdo, kdorkor hoče postati član te or-ganizacije, državljani Zdr. držav.

Predložena je bila resolucija mednarodnemu odboru za organi-ziranje premogarjev v Guyana, Bichontas in ob reki Tug, kjer je ne nazad 25,000 premogarjev neorganiziranih.

Z ozirom na indorsiranja ideje "ene same velike unije" je na-lapeneje omenil to propagando v Kanadi Ballantyne, ki je bil po-slani od osrednjega odbora, da prouči razmere med kanadskimi premogarlji. Omenil je, da je na-šel zmede med vsemi premogar-ji, ki so se navdušili za to idejo. Rekel je: "Mesto ene velike uni-je sem našel veliko "Dis-union". Premogarlji so bili na stavki že tri mesece in sami niso vedeli, za-kaj je stavka. Vse je bilo disor-ganizirano in okrožna blagajna prazna. Propagatorji za "eno veli-ko unijo" so vzeli denar in ga po-rabili. Pozivljam vse delegate, da se ogibljejo teh propagatorjev."

Popoldanske seje se je udeleži-la ga. Rena Mooney, žena Thoma-sa Mooneya, ki je še vedno v za-poru v San Francisco. V svojem nagovoru je pozivljala konven-cijo, da naj se zavzame za njenega soproga, ki je po nedolžnem za-prt. Po njenem govoru je delega-te Troy iz Zapadne Virginije sta-vil predlog, da naj konvencija zahteva takojšnjo novo obravna-vo za Mooneya, toda bil je poz-ivan od konvenčnega predsednika, da je njegov predlog izven dnev-nega reda. Delegat Jones je pre-dlagal, da naj se pojasi čela Mo-oneyeva zadeva. Tudi tega je o-pozoril konvenčni predsednik, da to sedaj ne spada na dnevni red in da naj zadevo preloži na poz-nejši čas.

Konvenčni predsednik je nato predstavil prejšnjega predsešni-ka John P. Whita, ki je sedaj v kurivni administraciji. Pojasnil je delovanje te administracije z ozirom na organizacijo premo-garjev. V svojem govoru je ča-stital premogarjem, ker organi-zacija, tako dobro napreduje. Po-življaj jih je, da naj še naprej ta-ko delajo v korist organizacije in svojo korist. Kar se tiče njihovih zahtev, so popolnoma upravičene in tudi nima nobenega dvoma, da bi jih ne dobili. Nadalje je ome-nil, da se je pripetilo, da se ni strinjal v nekaterih zadevah, to-da to ne sme uplivati slabo na premogarje glede skupnega de-lovanja. Omenil je stavko žele-zarskih in jeklarskih delavcev, ki se borijo sedaj za iste principe in pravice, kot so se pred nekaj leti premogarlji. Obsojal je nadalje i-č "ene same velike unije" svojem govoru se je spomnil tudi pokojnega John Mitchella.

Konvencija je nato razprav-ljala o nadaljnjih resolucijah, ka-tcere so bile predložene. Nekatere je sprejela, nekaj zavrgla in nekatere je pa izročila posebnim odsekom. Odsek za "poverilnice" je poročal o nekaterih delegatih in konvencija je sprejela njegovo poročilo.

Enajsta in dvajseta seja.

Cleveland, O. — V četrtek do-poldan se je konvencija bavila s nadaljnjimi resolucijami, katere je predložil odsek za resolucije. Nekatere resolucije je konvenci-ja izročila tozadevnim odsekom, druge sprejela ali pa zavrgla. Re-solucijo predloženo od okrožja št. 10, da nobena oseba ne sme za-stopati premogarske organizaci-je, ako ni aktiven član te or-ganizacije, na konvenciji "Ameri-ške delavske federacije", da pre-stane biti član premogarske or-ganizacije, ko preneha delati v premogorju ali zunaj tega rova, da ta konvencija pooblasti dele-gate za bodočo konvencijo "A-meriške delavske federacije", da predloži resolucijo za splošno iz-menjevanje prestopnih unjskih kart vseh delavskih organizacij pridruženih "Ameriški delavski federaciji", t. j., da prestopni li-sti iz ene omenjenih organizacij so veljavni za vse te organizaci-je, da naj delegati premogarske organizacije predlagajo na bodo-či konvenciji A. P. of L. da naj bor, da izdela predlogo glede pri-

POTOP.

Zgodovinski
roman.

Spisal H. Sienkiewicz. Poslovenil Podravski.

(Nadaljevanje)

"Radi tukajšnjega plemstva se vam ni treba vznemirjati," odvrne Volodijevski. "Tukajšnji ljudje so hrabri in izurjeni. To se je pokazalo pri zadnjem naboru. Niti sprejeti nisem mogel vseh, ki so se oglašili. Pokazati vam hočem svoj polk in zagotovljam vas, ko bi ne čuli tega od mene, pa bi sami spoznali, da so to vrli vojak. Vsakdo izmed njih je kakor kovana podkev, v vrsti pa stoji kakor nekdanji Rimljan. Ne bodo se udali tako zlepa Švedom, kakor Velikopoljci pod Ujstjem."

"Nadejam se, da se obrne vse to drugače," reče Skretuski. "Dasi so Švedje hrabri vojak, vendar so jih podili naši vojaki celo takrat, ko so prišli k nam pod poveljstvom največjega polkovnika."

"Upajmo, da nam pomaga Bog!"

"Pojdimo torej brez odloga v Kejdane!" reče gospod Stanislav.

"Da, jaz sem že prejel naročilo, naj pridem nemudoma tja," odvrne Mihael. "Evo vam ukaz, iz katerega razvidite, da misli knez vojvoda na Švede."

Po teh besedah odpre Volodijevski s ključem zabojček, ležeč pred njim na klopi, izvleče iz njega pergamen papir, ga razvije ter jame čitati:

"Gospod polkovnik Volodijevski!"

Z veliko zadovoljnostjo smo čitali vaše poročilo, da je polk, ki ste ga nabrali, gotov za pohod. Ibejte ga, gospod, pripravljenega, ker se bližajo hudi časi, kakršnih še ni bilo. Sami pa pridite urno, kolikor vam je mogoče, v Kejdane, kjer vas hrepenenče pričakujemo. Ko bi došle k vam kakke nepričakovane novice — ne verjemite jim, dokler ne začujete resnice iz naših ust. Postopati hočemo tako, kakor nam ukazuje Bog in naša vest, ne oziraje se na to, kar si utegnemo izmisljati naši nasprotniki o nas. Nadejamo se, da napoči že v bližnji prihodnosti čas, v katerem se očitno pokaže, kdo je pravi prijatelj Radzivilove hiše in kdo je pripravljen služiti ji celo in rebus advertis. Kmitie, Neviarovski in Stankovič so že privedli semkaj svoje polke; vaš pa naj ostane v Upiti, ker ga mogoče utegnemo tam rabiti, ali pa odrine pod poveljstvom mojega stričnika, kneza Boguslava, na Podlesje. O vsem tem izveste vse podrobno iz naših ust; — med tem pa se priporočamo za marljivo izvršitev svojih naročil te. vas pričakujemo v Kejdaneh.

Jan Radzivil,

vojvoda vilenaki in veliki hetman litovski.

"Iz tega pisma je razvidno, da se pripravljajo nova vojska," reče Zagloba.

"Ker pa knez piše, da bo postopal tako, kakor mu Bog ukazuje, pomeni, da bo bil Švede," doda Stanislav.

"Čudno se mi zdi samo to," reče Skretuski, "da piše o zvestobi Radzivilove hiše, ne pa do domovine, katera znači kaj več, nego Radzivil ter nujneje potrebuje rešitve."

"On je že navajen govoriti tako," odvrne Volodijevski, "dasi je to meni samemu zamrzelo, ker ne služim Radzivilu, marveč domovini."

"A kdaj si prejel to pismo?" vpraša Jan.

"Danes zjutraj, in popoldne sem namenjen odriniti v Kejdane. Jutri se gotovo vrnem, vi pa se med tem tukaj počijte. Potem pa odrinemo, kamor nam ukažejo."

"Mogoče na Podlesje?" reče Zagloba.

"H knezu Boguslavu!" omeni Stanislav.

"Knez Boguslav je sedaj v Kejdaneh," odvrne Volodijevski, "je kaj znamenita oseba, le dobro si ga ogledaj. . . Viteški človek je, toda poljskega ni ničesar na njem. Nosi se po tujem kroju, govori le nemški ali francoski, katera jezika smeš poslušati celo uro, pa ničesar ne boš razumel."

"Ali pa to tudi učini?" vpraša Jan Skretuski.

"Težavno je računati na tujo hvaležnost, zlasti še od krivovercev," reče Zagloba. "Spominjam se našega mejnega grofa iz njegovih mladih let. Vedno je bil naračen, kakor bi poslušal, kar mu vrag šepeta na ušesa. Rekel sem mu to v obraz, ko sva bila s pokojnim Konecpoljskim na Pruskem. Uprav takšen luteranec je kakor kralj švedski. Bog daj, da ne postaneta zaveznika proti ljudovladi."

"Več kaj, Mihael!" reče naenkrat Jan, "tudi mi pojdem s teboj v Kejdane. Sedaj je potovanje po noči prijetnejše, nego po dnevu, in to radi vročine. Rad bi pa tudi vedel, kaj bode iz tega? Do večera se nekoliko oddahnemo, na noč pa se odpravimo na pot."

"Jutri zarano dospemo tje," odvrne Volodijevski. "Potoma pa je tudi na sedlu mogoče zadremati."

Čez dve uri odrinejo vitezi na pot in dospojo do solčnega zahoda v Krakinovo. Potoma jim je pripovedoval Volodijevski o svojih tovariših, o lavdanskem plemstvu, o Kmiten ter o vsem, kar se je zgodilo v novjšem času. Celo svoje ljubezni do gospodične Aleksandre Bilevič jim ni zatajil.

"Sreča, da je nastala vojna," je dejal, "ker drugače bi se povsem posušil radi nje. Gotovo je, da mi je tako usojeno, da me nihče ne ljubi in da umrta najbrže kot samec."

"Očividno je, da te je zhotela v srce kakor trn, ker si pri spominu na njo postal mračen kakor noč," reče Zagloba.

"Da, žal mi je za njo. Že sem se hotel ozdraviti te boleznici ter izbiti klin s klinom. Radi tega sem že odšel od gospodu Šilingu, ki ima kaj zaleto hčer. Enkrat sem jo na petu videl od daleč in prikupila se mi je zelo. Šel sem jo torej snubit."

Na nesrečo, očeta nisem našel doma, gospodična pa, kaj porečete na to, me ni smatrala za Volodijevskega, marveč za njegovega služabnika! . . . Ko sem polzvedoval po njenem mnenju, nisem se drznil več stopiti pred njo."

Vsi se zasmejejo.

"Da bi te vendar, Mihael!" reče Zagloba. "Vsa zapreka tiči v tem, da ne najdeš ženske, ki bi bila s teboj enake rasti! Kje pa je sedaj ona čarovnica, ki je bila pri kneginji Vilenjeveski, s katero se je nameraval pokojni Podbipeta — Bog se usmili njegove duše! — oženiti? Ona in ti bi bila kaj vzgleden par, ker sta oba enako velika."

"Anica Borzobogata Krasenaka!" reče Jan Skretuski. "Da, vsi smo bili v svojem času zaljubljeni vanjo, isto tako tudi Mihael. Bog ve, kje je ona sedaj!"

"Ne bilo bi napačno polskati in potolažiti revico! . . ." reče Volodijevski. "Zaves, bila je kaj brhka deklica. Bog daj, da jo kmalu kje srečamo! . . ."

Tako so se pogovarjali vitezi po noči med seboj ter se spominjali nekdanjih in sedanjih časov. Potem so odmolili večerno molitev ter začeli dremati, gugaajo se na sedlih.

Noč je bila tiha in topla. Na tisoče zvezd je migljalo na nebu. Oni pa so počasi zaspili in pri tem tudi sladko spali. Se le o svitu se prvi zabudi Volodijevski.

"Gospodje!" zakliče, "odprite oči! Še vidim Kejdane!"

"Kejdane! . . . Kje? . . . Kakšno Kejdane?" vpraša Zagloba.

"Tam le v daljavi. Li vidite stolpet?"

"Zalo mesto!" reče Stanislav Skretuski.

"Po dnevu je še lepše," odvrne Volodijevski; "sami se prepričate o tem."

"Saj so Kejdane lastnina kneza vojvode!"

"Da. Poprje je ono pripadalo rodbini Kiskov, toda oče sedanjega kneza jih je dobil za doto z Ano Klišanko, hčerko vojvode vilenškega. Na vsej žmudi ni odličnejšega mesta od Kejdane, ker ne puste Radzivilovičev v mesto. Poleg tega slove tudi po svoji izvrstni medoli."

Zagloba si pomene oči.

"To pomeni, da tu prebivajo vrli ljudje," reče. "A kakšno orjaško poslopje imajo tam na griču?"

"To je novi grad, zidan od Jana Radzivila. Služi mu za prestolnico. Oni-le koničasti stolp, ki ga vidite tam sredi mesta, pa je zvonik župljanske cerkve."

Že se je popolnoma zdanilo, solnce je začelo vzhajati, ko so novi prišelci jездili po židovski ulici ter z radovednostjo ogledovali nepoznano mesto. Ko so prejezdili glavni trg in grajsko ulico, so dospeli h grajskim vratom, na katerih sta bila vrezana mestni in radzivilovski grb. Ne daleč od vrat je stala glavna straža. Navzgor na njemu jutro je bilo na dvoru že vse živo. Uprav pred gradom se je uril v orožju polk dragoncev, oblečen v plavkaste jopice in črno čelado. Pred ljudmi stoječimi v vrsti, je jedilni stolp ter pravil nekaj vojakom. Okrog ograje je stalo dokaj ljudi, ki so zrl dragonce, in se pogovarjali potihoma med seboj.

"Poglejte, pogledjte!" zakliče Volodijevski.

"Tu pa gospod Harlamp uri svoj polk."

"Ali res?" zakliče Zagloba. "Mar mislaš, nega, s katerim bi se imel boriti ob času volitve v Lipovem?"

"Seveda on. Toda od tega časa sva si najboljša prijatelja."

"Resnica, sedaj ga tudi jaz poznam po nosu," zakliče Zagloba. "Dobro, da se ženske čake prišle iz rabe, ker on bi nobene ne mogel rabiti, kajti njegov nos potrebuje posebnega pokrivala."

Med tem, ko so se tovariši tako šali, jih je zapazil Harlamp ter jim urno pritekel naproti.

"Zdravstvuj, Mihael!" pozdravi Volodijevskega. "Dobro, da si prišel."

"Veseli me, da srečam tebe" prvi

stavljam ti gospoda Zagloba, katerega si spoznal v Lipovem; tu sta pa gospoda Skretuske, namreč Jan, konjiški stotnik huzarskega polka, slavni Zbaražec. . ."

"Za Bogal! torej vidim največjega viteza poljske zemlje!" zakliče Harlamp. "Moj poklon!"

"Ta pa je Stanislav, kašički stotnik," nadaljuje Volodijevski, "ki pride naravnost izpod Ujstja."

"Izpod Ujstja? . . . Torej ste imeli pričnost videti grozno sramoto. . . Že vemo vse, kaj se je zgodilo."

"Uprav za to ker se je to tam zgodilo, pridem semkaj z upanjem, da se tu ne zgodi nič podobnega."

"Smete biti zagotovljeni. Radzivil ni Opat linski."

"To so mi že včeraj rekli v Upiti."

"Pozdravljam vas, gospodje, v svojem lastnem in knezovem imenu. Knez bo zelo vesel, ko zagleda take viteze, ker jih zelo potrebuje. Pojdite s menoj v orožnico, kjer imam stanovanje. Gotovo se hočete preobleči in okrepčati in tudi jaz pojdem z vami, ker sem ravnokar končal večbanje."

Po teh besedah skoči Harlamp znovič k vojakom ter zapove s kratkim grmečim glasom:

"Na levo, marš!"

Kopita zapotatajo po tlaku. Vrsta se pretrga na dve, potem na četrto, stopi v krdlu, ki se jamejo počasi oddaljevati k orožnici.

"Vrli vojak!" omeni Skretuski, zroč z očesom strokovnjaka mehanično gibanje vojakov.

"Na prvi pogled se lahko vidi da to niso črnovojniki," pritrdi Stanislav.

"In zapoveduje jim Harlamp?" vpraša Zagloba.

"Ak se ne motim, je on služil v petigor-skem polku ter nosil na prsih srebrno petdjo."

"Da," odvrne Volodijevski. "Toda zdaj je že par let od tega časa, odkar je postal poveljnik polka dragoncev. . . Star in izkušen vojak je."

"Prosim, gospodje, za menoj. . . Evo, tam za palačo je orožnica."

VELEBNIKOVSKO ČASOPISJE
LAKE, DA SE KAJ KADI.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Je samomor, ali je bil izvršen zločin.

Detektiva Hallen in Gorancom izjavljata, da ne verjameta, da je izvršil mladi stavar samomor, ker mu je bilo nemogoče se zadeti v srce.

Fitzpatrick je postavil podjetniška lažnjiva v pravo luč.

Pittsburgh, Pa. — John Fitzpatrick, predsednik odbora za organiziranje jeklarskih in železarskih delavcev, se je na potu v Washington ustavil tukaj. Izjavil je, da se bo nadaljeval boj v senatu za svobodo govora in zborovalno svobodo v pittsburskem okraju. Odpotoval bo takoj v Washington, da predloži senatnemu odseku apel stavarjev. Nadaljeval je, da je položaj kritičen v pittsburskem distriktu, ker je državna policija napadla štrajkarje, pobijala s kolidižne in otroke, kar se je dogodilo v Clairtonu, Homesteadu in McKeesportu.

Očutil je trditve kapitalističnih častnikov hlapčevov, ki venomer trobijo, da se razvije splošna stavka iz stavke jeklarskih delavcev. "Besedčenje o splošni stavki je smešno," je rekel Fitzpatrick.

Frank Walsh, bivši predsednik vojnega delavskega odbora, je brzojavil, da pride nemudoma v Pittsburgh, da preišče situacijo.

Poster, tajnik odbora za organiziranje jeklarskih in železarskih delavcev, je izjavil, da je bil imenovan poseben odbor, ki pojde k šerifu Haddocku, da protestira proti obnašanju državnih konstablerjev.

Vprašali so Fitzpatricka, kako se razvija stavka, in Fitzpatrick je odgovoril, da zapirajo jeklarske vrata povsod v državi, ker ni delavcev, ki bi delali v njih.

Poster je naznanil, da je bil poslan ultimatum Bethlehem Steel kompaniji, na katerega ima takoj odgovoriti. Pri tej kompaniji so jeklarski delavci organizirani najbolje.

Stavka jeklarskih delavcev je začela tudi druge industrije.

Pittsburgh, Pa. — Železniške družbe so odločile začasno 500 voznikov v Youngstownu, ker ni sanje dela zavoljo stavke jeklarskih delavcev. Železniški nadniki izjavljajo, da dela na kolodvorih do 2.500 železničarjev, ki so zaposleni pri premikanju voz. Preden bo stavka končana, bo odpuščenih do devetdeset odstotkov tega osebja.

Vrste stavarjev se množe.

Pittsburgh, Pa. — Poster, tajnik organizacijskega odbora jeklarskih in železarskih delavcev, je izjavil, da so se pomnožile vrste stavarjev tretji dan stavke za dvajset tisoč delavcev. Njegovo poročilo postavlja na laž izjave kompanijskih uradnikov, po katerih se stavarji vračajo na delo.

Organizatorji rudniških delavcev pomagajo zdaj organizirati jeklarske delavce.

Vse delavstvo v Illinoisu podpira štrajkarje.

Springfield, Ill. — Duncan McDonald, predsednik "Illinoiske delavske federacije" je izjavil, da bo federacija podpirala stavko jeklarskih in železarskih delavcev. Odpeljal se je takoj na posvetovanje v Chicago, da izve, na kakšen način bo najbolje pomagati štrajkaščim delavcem.

"Črni kozak" ustrelil mirnega delavca pri hišni preiskavi.

Parrell, Pa., 25. sept. — Ko je policija uvedla hišno preiskavo pod pretravo, da so v hiši skriti stavarji, ki so streljali na tovarne, je nek "črni kozak" ustrelil brez vsakega poudarka Luka Grogana, ki je po narodnosti Srb.

NOVO POSOJILLO ITALIJI.

Washington, D. C. — Zakladniški departament je dovolil Italiji \$1,146,927 novega kredita. Italija dolguje zdaj Združenim državam \$1,619,922,872, vsi zavezniki pa \$9,048,419,494.

BANDITJE NA DELU PRI BELLEM DNEVU.

New York, N. Y. — Banditje so se vozili pri belem dnevu po mestu in so oropali dva bančna stala za \$4,375.

PRVA VLADNA PRODAJALNA V CHICAGO JE ODPRTA.

Raznovrstno blago po nizkih cenah je na razpolago občinstvu.

Chicago, Ill. — V četrtek zjutraj je bila odprta prva vladna prodajalnica v prostorih Siegel-Cooperjevega poslojpa na vogalu State in Van Buren St. Vse blago, ki je namenjeno v razprodajo na drobno, še ni prišlo, ali dovolj ga je na roki, da si konzumentje lahko preberejo. Blago je iz armadne zaloge. Nekateri predmeti in cene so sledeče:

Galose iz kavčuka, par po \$2.25; volneni koci po \$5; platneni koci po \$3; koci, mešano blago (volna in platno), po \$5; koci, nekoliko ponošeni in popravljani, po \$1; razni iz pločevine, dva po \$4.50; kotli s pokrovi, novi, po \$80; ducat svinčnikov po 40c; lopate z dolgimi ročaji, nove, po \$1; paradiznički (tomatoes), posoda št. 2 po 8c, posoda št. 3 po 11c.

Polkovnik James Castleman, upravitelj prodajalne, je rekel, da se blago pošilja tudi po pošti naroknikom v Illinoisu, Iowi, severni Indiani in v južnem Wisconsinu. Z naročilom je poslani denar po pošti ali ekspresni denarni nakaznici (Postal, Express Money Order) ali v potrdjenih (certified) čekih. Naročila se naslovijo in denar nakazuje na "Quartermaster Corps Retail Store, Chicago, Ill."

Prodajalna je odprta dnevno od devetih zjutraj do polu petih popoldne izvzemaj ob nedeljah in praznikih. Včeraj se je kar trilo ljudi v prodajalni.

ŠESTINAJST DRŽAV JE DOZDAJ SPREJELO ŽENSKO VOLILNO PRAVICO.

Postavodajcem se nič ne mudi, da dobe ženske volilno pravico.

Chicago, Ill. — Ko je bilo vprašanje prohibicije na dnevnem redu, so gubernorji sklicevali državne legislature k izrednemu zasedanju, kakor da bi se svet podrl, če ne bo kmalu rešeno prohibicijsko vprašanje v prilog prohibicionistom. Državne legislature so tekmovala med sabo, katere bo sprejela prohibicijski dodatek k ustavi. Zda, ko je vprašanje ženske volilne pravice na dnevnem redu, pa ni opaziti tega vrvenja. Demokratje v južnih državah menijo, ki imajo večino v državnih legislaturah, da nimajo ženske splošne pravice vmešavati se v politiko, da je politika izključni privilegij močnejšega spola, ženske pa spadajo v kuhinjo.

V severnih državah je malo boljše. Pa tudi tukaj so mnogi meščanski političari mnenja, ki radi govorijo o politični enakopravnosti za oba spola, da je boljše, če ženske nimajo volilne pravice.

Dozdaj je šele šestnajst držav sprejelo ustavni dodatek, ki podeljuje ženskam volilno pravico. Treba je, da ta ustavni dodatek sprejme še dvajset držav, da postane pravomočen. Legislatura države Utah je sklicana za dne 29. septembra k izrednemu zasedanju, da se izreče o ženski volilni pravici. In če ta država prizna žensko volilno pravico, je treba še devetnajst držav, ki potrdijo ustavni dodatek.

Ženska volilna pravica je seveda nekaj drugega kot prohibicija. Če ženska volilna pravica postane ustava, bo močnejši spol izgubil nekaj od svojih predprav. Pri prohibiciji je bilo drugače. Bogatini so lahko napolnili svoje kleti s raznimi pijanci, tako da jih prav nič ne pogrešajo, čeprav je uvedena prohibicija. Prinesla je bogatinom nov privilegij, kajti kdor je napolnil svojo klet z opojnimi pijanci, je moral imeti precej podobie, ki jih imenujemo dolarje.

Ženska volilna pravica odpravlja privilegij, prohibicija je pa prinesla novega. Ta razlika pa pove, zakaj se nekateri meščanski političarji prav nič ne mudi z žensko volilno pravico.

OSTRE KAZNI ZA STAVKARJE.

Butler, Pa. — Sodnik A. E. Rieber je obsodil sedem in dvajset stavarjev na enoletni zapor. Obtoženi so bili, da so se udeležili nemirov pred tovarno Standard Steel Car kompanije, pri kateri traja stavka že osem tednov. V

Pennsylvaniaji je v navadi, da se kompanijski stražniki zakade med štrajkarje, kadar marširajo mimo tovarne, ali če obdržavajo shod, in aretirajo toliko štrajkarjev, kolikor jih dosežejo njih roke. Te stavarje, ki so bili mirni in niso nikomur storili nič žalega, obtožijo, da so povzročili nemire. Sodniki jih obsodijo na dolgotrajno zaporno kazen, ker mislijo, da take kazni vplivajo nanje, da se tem hitreje vrnejo na delo. V resnici pa take kazni, ki jih smatrajo štrajkarji za krivične, napravijo nasproten učinek.

V OKLAHOMSKEM MESTU JE MIR.

Drumright, Okla. — Sem je dospelo šest stotnih milice in pet in sedemdeset deputetov, ki patrolirajo mesto. Radi izgrediv je bilo aretiranih pet oseb, ki so nastali, ker je kompanija hotela nadomestiti stavkajoče telefonistke s stavkokaznicami.

PARNIK V OGNJU.

St. Thomas, V. I. V luko je dospel angleški parnik "Tennyson" z ognjem v njegovih skladiščih, ki se je kasneje razširil v skladišče, v katerem je naloženo blago.

Inozemstvo.

Zdravniki na Irskem zaštrajkali.

London. — Zdravniki v Dundalku, Irsko, so zaštrajkali. Zadrževali minimalno plačo sedem gvinej (okrog \$35) na teden. Zda, imajo 275 šterlingov (\$1375) na leto.

Naseljevanje Avstrijcev v Argentini.

Buenos Aires, Arg. — Sem je prišla komisija bankirjev z Dunaja namenoma, da kupi večja in primerna zemljišča za koloniziranje Avstrijcev, ki se bodo naselili v Argentini.

Čehoslovaki delegatje zapuste Pariz.

Pariz. — Čehoslovaška mirovna delegacija zapusti Pariz ta teden. Štefan Osusky, poslanik v Londonu, bo odslej zastopal Čehoslovakijo na mirovni konferenci.

Trocki vidi glavni boj v Angliji in Ameriki.

Stockholm. — Leon Trocki, vojni poverjenik ruske sovjetske vlade, je dejal v nekem svojem govoru pred sovetom v Petrogradu pred nekaj dnevi, da svetovni boj proti kapitalizmu se ne vrši v Rusiji niti se ne bo vršil tam, temveč vršiti se more le v Angliji in Ameriki.

Rumunci zalagajo ogrsko belo gardo z orožjem.

Budapešta. — Rumunci so obljubili, da pred svojim odhodom oskrbe ogrske policije, žandarje in vojske z 10.000 puškami.

Nemški dninarji na štrajku.

Berlin. — Kmetaki dninarji v okrožju Eckerndorfa v Šlezvig-Holštajcu so zaštrajkali. 500 veleposretev je prizadetih.

Angleži bi izpraznili Arhangelsk, pa jih je sram.

London. — "Daily Herald" piše, da je v zvezi z nameravanjem izpraznjenjem Arhangelska precej neuprijetnih občutkov v vladnih krogih. Vojni departament bi že davno imel čete doma, toda Velika Britanija bi bilo s tem ponižana (i. ker ni nič dosegla s svojo čepednjo pri severni Rusiji; tako pa vojni minister Churchill še vedno upa, da se zgodi čudež, ki prinese angleškimi četam uspeh).

"Herald" dodaja, da bi ne sme biti vlade prav nič sram, če takoj odpokliče čete iz Rusije. Velika Britanija je doživela dovolj veliko ponižanje z dardanel-skim kampanjo, v kateri je padlo 93.000 mož in končno so morale angleške čete zapustiti Galipoli, ne da bi bile kaj dosegle. Ako je bilo takrat potrebno umakniti se po tolikih žrtvah, je zdaj toliko bolj potrebno, da se umakne Anglija iz Rusije.

Spopad med Francozi in Nemci.

Berlin. — "Lokal Anzeiger" piše, da je bil v tork boju med buržoazijo in francoskimi vojski v Saarbrueckenu in več oseb je bilo ranjenih na obeh straneh. Okrog sto Francozov je prisostvovalo boju. Večje število Nemcev je bilo aretiranih.